

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІВЕНТ-ІНДУСТРІЇ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА**

Дипломна робота на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
на тему:

**КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК ПОШУКУ
НОВИХ ФОРМ ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ**

Виконала студентка освітньо-професійної програми
II (магістерського) рівня спеціальності 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності»
Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»
заочної форми навчання
Лакіда Анастасія Юріївна
Науковий керівник:
завідувач кафедри івент індустрій,
культурології та музеєзнавства, к. пед. н.,
проф. **Виткалов Володимир Григорович**

Рецензент:
Директор Шепетівського МБК
Талімончук Вікторія Іванівна

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ГО – громадське об'єднання

ДІКЗ – державний історико-культурний заповідник

ЗККТ – заклади культури клубного типу

МБК – міський будинок культури

НВК – навчально-виховний комплекс

ОНМЦКіМ – обласний науково-методичний центр культури і мистецтва

ОТГ – об'єднана територіальна громада

ТСЛ – територіальна спільнота людей

ХОУНБ – Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека імені
М. Островського

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ПОДІЛЛЯ ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....13	
1.1. Хмельниччина в культурно-історичному вимірі історіографічний аспект проблеми.....	13
1.2. Культурна інфраструктура Хмельниччини: загальна характеристика.....	21
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. ФОРМИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ.....36	
2.1. PR-технології в клубній, музейній, бібліотечній мережі: організаційно-культурний ефект.....	36
2.2. Форми презентації замкової мережі в регіоні.....	64
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. КУЛЬТУРНА СФЕРА ЯК ФОРМА ПРЕЗЕНТАЦІЇ В ПРОГРАМАХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ72	
3.1. Нові виміри просування власного культурного продукту в сучасних умовах: регіональний досвід.....	72
3.2. Проблемний ряд і тенденції в системі просування регіонального культурного продукту в сучасних умовах.....	80
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ.....	101

Вступ

Унікальність культурної ситуації в Україні обумовлена природно-кліматичними умовами, станом функціонування святково-обрядового комплексу, ментальністю населення та ін. Це визначає подальший розвиток трансформаційних процесів у соціокультурному житті суспільства, що сприяє формуванню нової моделі гуманітарного процвітання на ґрунті збереження та відтворення культурно-історичної спадщини та пропагування нових форм інноваційної діяльності. І в цьому плані регіональна культурна практика демонструє безліч ініціатив, які якісно позиціонують країну в системі міжкультурної комунікації, надають їй респектабельного вигляду в контексті інших держав світу.

Актуальність обраної проблематики окреслюється концептуальними положеннями культурної політики в Україні, спрямованої на формування в суспільстві нової системи духовних цінностей та ідейно-світоглядних позицій, створення умов доступності послуг закладів культури і мистецтва, забезпечення всебічного розвитку (духовного, інтелектуального, творчого, фізичного) та самореалізації особистості.

Сьогодні в Україні відбуваються суттєві зрушення в напрямі розвитку галузей життєзабезпечення населення. Особливо кардинальних змін зазнала сфера послуг у процесі роздержавлення та переорієнтації на новітні якісні потреби національного ринку. Такі процеси створили помітні передумови становлення в Україні широкої мережі прибуткових закладів усіх форм власності з надання різноманітних послуг населенню. Їх позитивний розвиток активно впливає на загальний соціально-економічний розвиток територій. Серед галузей на ринку послуг, які ще не встигли переорієнтуватися на актуальні потреби споживачів та не повністю подолали вплив зовнішніх і внутрішніх кризових явищ, є культурно-мистецька галузь. Однак саме акцентування на функціонуванні цієї галузі (туризм, зокрема і «зелений», святково-обрядовий комплекс, регіональна кухня, пам'ятки

сакрального та природного значення і ще безліч іншого, що знаходиться в регіонах), і можуть становити значний потенціал для розвитку культурної інфраструктури країни та її економічного зростання.

Продовжуючи розгляд окресленої проблеми, нагадаємо, що культура становить не лише потужний спосіб збереження єдності поколінь народу, створення інвестиційної привабливості країни чи регіону, підвищення престижу, а також є важливим інструментом національної безпеки та розбудови демократичного громадянського суспільства. Тому ставлення з боку держави до культурно-мистецької галузі має бути особливим. Культура і мистецтво, як складні соціальні феномени, вимагають усебічних досліджень рівня їх розвитку, структури, тощо. У той же час і мережа закладів та установ культури також має активізувати власний потенціал і знайти своє місце у культурній доктрині цієї держави, оскільки сьогодні мережа установ переважної більшості районів знаходиться у стані стагнації і не виконує своїх провідних функцій. Причини цьому різні: і брак фахівців, здатних відродити мережу і надати їй другого дихання через відсутність належних кадрів, і небажання самих працівників закладів культури здобувати фахову освіту і на цій підставі стати корисним населенню регіону, і мізерна кількість ставок, які є в конкретному клубі, а надто – на селі, що не дає можливості перетворити клубний заклад у справді потрібний осередок організації дозвілля.

Тож важливо системно проаналізувати актуальні проблеми функціонування галузі, особливості її територіальної організації та на базі цього напрацювати дієві механізми максимально ефективного її поступу.

Стан розробленості теми. Дослідження окресленої теми засвідчило сталий інтерес науковців до проблематики культурного (полікультурного) простору (середовища). Науковці розглядають його як феноменальне явище культурного процесу людства: Р. Бенедикт [14], Ю. Бромлей [19], Г. Гадамер [23], М. Каган [37], І. Коваль-Фучило [43], Е. Тофлер [87]. І. Коваль-Фучило, до прикладу, характеризує вплив глобалізації на функціонування полікультурного простору України [43]. Структуру культурного простору

подають С. Гатальська [24], С. Задворний [32], Б. Нагорний [61], Є. Подольська [71], О. Шевнюк [87], Ю. Шинкаренко [93], виокремлюючи в ньому різноманітні форми культури, але усі вони констатують визначальний вплив культурного чинника на сучасний простір і його важливої ролі у становленні молодій державі.

До цієї низки праць слід додати й наукові чи публіцистичні розвідки регіональних науковців, краєзнавців, у працях яких концентровано увагу на локальних сегментах культурно-мистецького життя, формах позиціонування культурної практики в сучасних умовах, специфіці її дослідження та популяризації, проблемному ряді, наявному сьогодні, який стримує фактично повноцінний розвиток людського культурного потенціалу.

С. В. Виткалов у своїх наукових та й значною мірою публіцистичних (понад 270) дослідженнях глибоко висвітлив регіональні аспекти культурного простору Рівненщини доби незалежності, культурний потенціал регіону та культурні процеси сьогодення, роль спеціальної освіти у цьому процесі [20]. Його наукові праці, у яких часто присутній «міжкультурний чи міжрегіональний діалог», допомагають переконатися у перспективності розробки цієї проблематики і дають якісний зразок для її подальшої наукової розробки. Це можна стверджувати і стосовно спільних публікацій, здійснених ним у співавторстві з В. Г. Виткаловим, спрямованих на розробку цього напрямку, або на окремих публікаціях В. Г. Виткалова, спрямованих на виявлення сутності і соціальної ролі установ культури у сучасному просторі регіону (деталізація цих публікацій відображена у ґрунтовній монографії С. В. Виткалова «Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс». Рівне: А. Брегін, 2021 у розділі наукові публікації членів кафедри, за якими можна виявити стан розробки цими авторами регіонального культурного простору).

Характерною рисою праць цих авторів є також і те, що вони значний акцент у власних дослідженнях ставлять на роль освітнього потенціалу у питанні покращення загального духовного клімату і регіону, і країни

загалом, наголошуючи на тому, що освіта виступає стратегічним чинником подальшого розвитку держави і невисоку ефективність реформування галузі, як і функціонування регіонів загалом, вони пов'язують із не достатнім врахуванням саме освітнього сегменту у цьому процесі.

Сутність клубних закладів, їх функції та соціально-культурну природу функціонування висвітлено в роботах відомих дослідників: А. Воловика [22], С. Виткалова, В. Виткалова [20], А. П. Чіліна [89], Б. Єрасова [34]. Соціально-культурні засади функціонування клубних закладів в Україні на сучасному етапі розкрили Н. Цимбалюк [90], С. Гончарук [26], Л. Поліщук [73], А. Мироненко [58], В. Кірсанов [39], С. Садовенко [79] та ін. Саме в зазначених виданнях подано широке історичне тло, на якому засновувалися та функціонує мережа цих установ культури, акцентується увага на проблемному ряді функціонування мережі, наголошено на нових формах культурної діяльності, які виникли останнім часом, а також розглянуто специфіку функціонування галузі в умовах трансформаційних процесів, пов'язаних із реформою місцевого самоврядування. Є регіональні дослідники і на Хмельниччині, зосереджені у місцевій мережі ЗВО, однак проблематику культурно-дозвіллевої сфери вони не розробляють, зосереджуючись в основному на характеристиці яскравих постатей, світково-обрядовому комплексі, або національно-визвольному русі на значному відтинку національної історії. Тож і ситуація з галуззю бажає докорінних змін.

У нашому дослідженні використовувався значний **обсяг джерельної бази**, а саме: матеріали роботи Шепетівського МБК за різні періоди, звіти Шепетівського міського будинку культури, плани підвищення кваліфікації працівників культури району, сценарні плани, звіти відділів, контент сайтів Шепетівського МБК, відділу культури Шепетівської міської ради, Хмельницької ОДА, а також численні опитування, проведені авторкою серед реальної і потенційної аудиторії обраного для розгляду будинку культури, її безпосередня практична діяльність у якості керівника, які надали магістерському дослідженню відповідної переконливості і доказовості.

Використані в роботі і різноманітні матеріали керівних органів культури, посилання на які також надано в тексті цього дослідження.

Сюди ж (до джерельної бази) можна віднести й численні *електронні ресурси*, в переважній більшості, які стосуються оперативної інформації стосовно проведення заходів, посилання на які подано в тексті цієї роботи та винесено в окремий розділ загального Списку використаної літератури

Однак проблематика культурного потенціалу регіону як чинника нових форм цього презентації на сьогодні є недостатньо дослідженою, що й обумовило наш інтерес до цієї теми.

Мета роботи – дослідити теоретичні та прикладні аспекти культурного потенціалу регіону як чинника нових форм його презентації.

Для реалізації цієї мети визначені такі **завдання**:

- виявити і опрацювати наукову літературу з означеної проблеми та розкрити теоретичні основи культурного потенціалу регіону;
- дослідити джерельну базу наукового пошуку, акцентувавши увагу на регіональний сегмент;
- проаналізувати структуру культурного простору району;
- розкрити особливості регіонального культурного простору та його найбільш помітні вади та оригінальні сегменти, які можна й надалі використовувати у подальшій соціокультурній практиці;
- з'ясувати та оцінити вплив загальних і регіональних факторів на формування, функціонування та розвиток культурно-мистецької галузі Хмельницької області;
- здійснити, спираючись на розмаїту джерельну базу, пошук нових форм впливу на культурне середовище, в якому функціонує Шепетівський міський будинок культури;
- окреслити основні проблеми функціонування культурно-мистецької галузі Хмельницької області та запропонувати шляхи оптимізації її територіальної організації.

Об'єктом нашого дослідження є культурно-мистецька галузь регіону як суб'єкт культурного простору.

Предметом – діяльність закладів культурно-мистецької галузі з формування культурного потенціалу Хмельницької області.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження є Конституція України, Закон України «Про культуру», інші закони та підзаконні акти у культурно-мистецькій галузі. Для вирішення основних завдань застосовувалися загальнонаукові та *конкретно-наукові методи*: історико-хронологічний та історико-описовий методи і метод узагальнення (для визначення періодизації та характеристики основних етапів розвитку культуротворчих процесів в Україні); джерелознавчий та метод бібліографічної евристики (для виявлення та оцінки публікацій вітчизняних і зарубіжних дослідників); метод термінологічного аналізу (для вивчення понятійного апарату галузі); статистичний, порівняльний методи, спираючись на які й отримані наявні результати..

Матеріали магістерського дослідження пройшли апробацію на: наукових конференціях різних рівнів, зокрема:

- **Лакіда А. Ю.** Культурний потенціал регіону як чинник пошуку нових форм його презентації: *Феномен бібліотек у сучасному світі*: всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 30 верес., 2021 р.: програма. Маріуполь: МДУ, 2021. С. [с.];

- **Лакіда А. Ю.** Культурний потенціал регіону і ефективність його використання новими структурами територіальних громад: *Феномен культури постглобалізму*: міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 26 листоп., 2021 р. Маріуполь: МДУ, 2021. С. [с.].

- **Лакіда А. Ю.** Форми роботи закладів культури регіону у питання просування власного культурного продукту. *Стратегія розвитку світової і української культури: сучасні акценти та перспективи XVII між нар. наук.-практ. конф.*, 18-19 листоп., 2021 р. м. Рівне: програма. Рівне: РДГУ, 2021. С. [36 с.].

- **Лакіда А. Ю.** Культурний потенціал регіону і форми його презентації: *Сучасні соціокультурні процеси: компетентнісно-аксіологічний аспект*: всеукр.наук.-практ. конф., м. Полтава, 10-11 листоп., 2021 р. Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2021. С. 47-55 [189 с.].

Фрагменти магістерського дослідження оприлюднені у формі наукової статті у науково-метричному збірнику:

- **Лакіда А. Ю.** Культурний потенціал регіону як чинник пошуку нових форм його презентації. *Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства*. Вип. 21. Рівне: РДГУ, 2021. С. 54-63 [189 с.].

Наукова новизна дослідження полягає в:

- в критичному осмисленні досвіду роботи установ культури і виявленні їх ролі у сучасних соціокультурних процесах;

- вперше у такому форматі представлено матеріал стосовно соціокультурного розвитку конкретної регіональної локації;

- багатоаспектному вивченні та комплексному аналізі процесів становлення і розвитку культурного потенціалу регіону як чинника нових форм його презентації;

- виявленні специфіки презентації основних форм культурної діяльності на регіональному рівні;

- розгляді потенціалу регіональної мережі установ культури в умовах сучасних глобалізаційних та пандемічних викликів;

- представленні нових форм позиціонування Шепетівського МБК у практиці діяльності мережі установ культури району;

- пропозиціях, що виникли в процесі розробки зазначеної проблематики для працівників галузі району.

Практичне значення виконаної дипломної роботи полягає в тому, що зібраний, опрацьований і критично осмислений матеріал може використовуватися у подальшій розробці окресленої проблематики; подана в ній інформація може бути використана для вдосконалення роботи культурно-

мистецьких закладів регіону як чинника нових форм презентації його культурного потенціалу, а також студентами відповідної спеціалізації у підготовці до практичних занять. Буде він корисним і в системі підвищення кваліфікації працівників культури і освіти регіону.

Географічні межі дослідження охоплюють територію Хмельницької області відповідно до сучасного адміністративно-територіального статусу держави.

Структура дипломного проекту. Робота складається з плану, списку скорочень, вступу, трьох розділів основної частини та підрозділів, висновків та списку використаної літератури та джерел.

Список скорочень розкриває терміни і поняття, які використовуються у дипломній роботі. Решта скорочень в тексті магістерської роботи має відповідний коментар.

Структура дослідження. Магістерська робота складається зі Вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків стосовно проведеного дослідження, Списку використаної літератури та наявних джерел, а також додатків.

У **вступі** мова йде про важливість та зміст обраної теми дипломної роботи, обґрунтована її актуальність, встановлені мета і завдання, предмет та об'єкт, розглянуті основні методологічні засади дослідження.

Перший розділ дипломної роботи присвячений вивченню культурного простору Поділля як об'єкта наукового дослідження. Досліджена історіографічна та джерельна база, на базі якої став можливим науковий пошук і виявлення ролі і місця Хмельниччини в культурно-історичному її вимірі.

Матеріал другого розділу присвячений розгляду форм презентації культурного потенціалу регіону з боку клубної, музейної, бібліотечної, замкової та іншої діяльності.

У **третьому розділі** розглядається культурна сфера як форма презентації в програмах органів державної влади. Досліджено також

проблемний ряд і тенденції в системі просування регіонального культурного продукту в сучасних умовах.

У **висновках** підведено загальні підсумки проведеної роботи та окреслено шляхи подальшої розробки заявленої проблематики.

Загальний обсяг магістерського дослідження складає 123 сторінки, з яких основного тексту 90 с.

Список використаної літератури нараховує 106 назв.

Додатки розміщено на С. 102–123.

РОЗДІЛ 1

КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ПОДІЛЛЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Хмельниччина в культурно-історичному вимірі: історіографічний аспект проблеми

Аналіз теоретичних засад дослідження культурного простору зумовлює вивчення проблематики як історико-соціального явища, утвореного багатьма складниками, що взаємозалежні один від одного.

Різні рівні функціонування культурного простору: планетарний, континентальний, національний (державний), регіональний, локальний, поселенський, Є. Подольська відзначає, як життєвий світ цивілізацій, націй, суспільств, соціальних груп, конкретної людини [70, с. 80], акцентуючи увагу й на відповідних формах його підтримки.

За дослідженнями науковця, в його межах існують окремі феномени культури: національні культурні спільноти, регіональні культури, субкультури, контркультури, маскультури, елітарні культури, культура духовна і матеріальна, побутова, корпоративна, господарська, поселенські типи культури (міська і сільська), освіта, засоби масової інформації, кіберкультура, правова, екологічна, морально-етична, естетична, художня, релігійна культури, субкультури (дитяча, підліткова, молодіжна та різних маргіональних груп), святкова, традиційна, художня, ігрова, дозвіллева, етнічна, масова культури, традиції (духовні, побутові, художні, ігрові, дозвіллеві, сімейні, дитячі, молодіжні) [70, с. 41].

Поза сумнівом, що визначення поняття «світовий культурний простір» лежить у площині всього культурного надбання людства, що становить загальнолюдську цінність. З огляду на те, що передумовою, внутрішньою причиною і визначальним чинником буття культури є людська діяльність, стає очевидним наявність руху (розвитку) в культурі. У той же час розуміння

руху, як невід'ємної властивості культури, буде неповним поза розглядом проблеми саморуху культури, що постає як культурний прогрес, невіддільний від соціального, науково-технічного прогресу. Культурний прогрес, у свою чергу, поєднує в собі «онтогенез» (індивідуальний розвиток) та «філогенез» (історичний розвиток) культури. Тому культуру слід розглядати як виробництво, продуктом якого є людина, а виробництво – це, передусім, дія, рух, розвиток, акцентує Р. Бенедикт [14].

Це свідчить, що культура перебуває у постійному русі (розвитку). Час культури – це минуле, сьогодення та майбутнє людської культуротворчої діяльності в єдності її поступальності й циклічності, що породжує все багатство культурного надбання. Тобто час у культурі – це тривалий творчий процес, певний (для кожного історичного часу) шабель розвитку, що уособлює можливості відповідно до вимог епохи та можливостей людини відтворювати минулі етапи культури, відзначає І. Вільчинська [21, с. 17].

Час культури є складним утворенням. Він охоплює *час історичний* (різні форми буття культури), *час соціальний* (спектр соціальних ритмів, зумовлених відповідними закономірностями різних процесів у людських колективах) і *час людського буття, кожен із яких також функціонує за відповідними законами*

Простір культури – це світ предметів і процесів «другої», або «штучної природи». Він – продукт і сфера людської культуротворчої діяльності. У Законі України «Про культуру» (2010 р., Ст. 1) культурний простір трактується як сфера, в якій відповідно до законодавства провадиться культурна діяльність та задовольняються культурні, інформаційні та дозвіллі потреби громадян, що охоплює, зокрема, радіо і телебачення, періодичні друковані видання та книговидавнича продукція, ринок культурних благ, а також культурно-мистецьке середовище [1].

Матеріальні та ідеальні культурно-значимі просторові форми речей і процесів утворюють *соціальний простір*, в якому відтворюється і розвивається людина і крізь призму якого вона сприймає решту світобудови.

І саме цей аспект культурного простору й становитиме наш професійний інтерес. Існує і *простір конкретної національної культури*, що охоплює не лише явища, на яких простежується буття нації, а й все самотутнє і неповторне, що створила нація (мова, символи, норми, засоби спілкування і діяльності, художньо-чуттєве відображення світу тощо), також і те, що має загальнолюдський вимір, породжено спільними людськими ознаками (виготовлення знарядь праці, найпростіші моральні заборони, протилежність добра і зла, наявність історично змінних потреб, вольовий свідомий характер життєдіяльності, усвідомлення величі космосу, досягнення абсолюту тощо).

У межах цих культурних форм створюється, зберігається і передається з покоління в покоління інформаційний знаковий зміст суспільного життя – знання, цінності і норми, втілені у безлічі їх форм. У культурному просторі виділяється сутність форм культури, які визначають соціальні відносини людей, їх взаємодію у суспільстві. Сюди належать моральна, правова та політична культура. У цих формах культури фіксуються соціальні цінності та ідеали, а також загальні правила поведінки.

Сукупність таких форм, таким чином, утворює галузь культури соціальних відносин або соціальної культури. Цю галузь можна уявити у вигляді єдиного культурного простору, який зорієнтований на «ціннісну» і «регулятивну» осі. Звісно, що в соціальній культурі неможливо обійтися без знань. Проте знання виступають тут лише як основа для вироблення принципів та норм поведінки людей у суспільстві, їх спільного життя, взаємодії та діяльності. Головний зміст соціальної культури – це регулятиви, цінності та ідеали, підкреслює Д. Погорілий [70, с. 40].

Оскільки культура являє собою лише частину суспільного життя, то культурний простір слід розглядати як галузь, що знаходиться в багатомірному просторі соціальної реальності. Цей простір, як відзначає В. Лихвар, є тривимірним – знання, цінності, регулятиви. Їм відповідають три осі координат: когнітивна, ціннісна, регулятивна [70, с. 38].

До питань дослідження культури та її основних компонентів – культурного простору – звертались дослідники різного роду наукових пошуків та уподобань, зокрема, культурологи, історики, психологи, політологи, соціологи, економісти й ін. Серед українських представників теоретичного аспекту дослідження культури доцільно відзначити Ю. Богуцького, О. Бодрука, В. Бондаренка, В. Борисенка, В. Брюховецького, В. Вашкевича, Л. Губерського, М. Жулинського, С. Здіорука, Т. Злобіну, Я. Калакуру, В. Карлову, М. Карповця, П. Кононенка, Т. Кононенка, С. Копачку, В. Крисаченка, О. Лановенка, О. Литвиненка, М. Недюха, М. Поповича, М. Розумного, М. Рябчука, В. Тузова, В. Ятченка та багатьох інших фахівців. І саме на їх працях «тримається» теоретична складова нашого дослідження.

Проблематику розвитку малих міст України, особливо, в розрізі історико-культурної спадщини, розглядають інша група фахівців: О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук та ін., їхнім предметом наукового пошуку усі ті аспекти, які роблять привабливими для туристів наші малі міста. Адже загально державна програма «Малі міста – великі враження» і спрямована саме на ці невеличкі локації.

Культурний ландшафт, як складову культурного простору, аналізують Ю. Веденін, М. Кулешова та ін. Важливими для цілісного розуміння культурного простору є публікації та дисертаційні дослідження О. Копієвської, О. Степанової (Доманської), які комплексно розглядають попередні напрацювання дослідників та пропонують власне бачення розвитку та специфіки функціонування культурного простору.

Також проблематику та окремі аспекти формування культурного простору у своїх дослідженнях розвивають В. Виткалов, С. Виткалов, Т. Долбенко, В. Дудник, І. Костиця, О. Кравченко, Т. Лугуценко, І. Мухіна, К. Недря, О. Олійник, Л. Орендачук-Салєєва, М. Собуцький, О. Троїцька, А. Філіна, Н. Цимбалюк, М. Черниш, В. Чорна, Л. Шевченко, О. Яковлев та інші. Їхній науковий пошук, як правило, концентрується на деталізованому

розгляді конкретних локацій, носіях регіональної інформації, нових формах соціокультурного руху, які народжуються сьогодні в регіоні і складають його «культурне обличчя».

З огляду на вищесказане, у нашому дослідженні акумульовано увагу на розвитку історико-культурного потенціалу регіону загалом та Хмельниччини зокрема, як чинника пошуку нових форм його презентації.

При цьому потрібно підкреслити, що на обласному рівні процес культурно-мистецького розвитку, загалом і зокрема, регулюється такими нормативними документами:

- Стратегія регіонального розвитку Хмельницької області на 2021-2027 рр.;
- Програми соціально-економічного розвитку Хмельницької області;
- Програма розвитку міської територіальної громади у сфері культури на 2021—2025 рр.
- Програма збереження об'єктів культурної спадщини Городоцької міської ради (Хмельницької області) на 2018-2022 рр.;
- Програма розвитку архівної справи на 2018-2021 рр.;
- Програма розвитку краєзнавства в Хмельницькій області на період до 2020 р. та ін. Ці законодавчі документи повинні були стати базою для розвитку у сфері мистецтва та культури, сприяти розквіту та вдосконаленню територіальної організації. І певну функцію вони, поза сумнівом, виконали. Як виконали відповідне юридичне забезпечення усієї тієї діяльності, що організовувалася на локальному рівні. Але умови економічної кризи загалом не сприяють розвитку культурно-мистецької сфери, а інколи й призвели до її деградації. Це потребує вдосконалення існуючих та створення нових наукових засад у розвитку і управлінні цією сферою, які враховували б ринкові відносини у соціально-економічній сфері.

За дослідженнями К. О. Бідної, студентки Київського авіаційного університету [17] Хмельницька область посіла 8 місце серед усіх областей України, за рейтингом історико-культурного туристичного потенціалу.

Регіон має один із найвищих показників по природнім ресурсам. Також, Хмельниччина має один з об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Пункт геодезичної Дуги Струве з мережі 265 триангуляційних вимірювальних пунктів, що у першій половині ХІХ ст. служила для визначення параметрів Землі, її форми та розміру). Також існують цікаві історико-культурні та культові об'єкти у населених пунктах Сутківці, Антоніни, Губин, Ізяслав, Гриців, Зіньків, Пилява, Жванець, Сатанів, Чернокозинці, Миньківці тощо, спелеологічні — у с. Завалля, зеленого туризму (76 агроосель) – у Кам'янець-Подільському, Шепетівському районах тощо. Тобто навіть перелік названих об'єктів мав би стати предметом детального студіювання та прогнозування.

Згідно статистики департаменту інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької обласної державної адміністрації, станом на 2020 рік на Хмельниччині діє 2 Державних історико-культурних заповідника «Межибіж» та «Самчики», 22 державних музеїв, з них – 4 обласні, 12 районних, 6 міських, 291 недержавних музея, з яких 19 носять звання «народний музей». Щороку музеї області відвідує понад 500 тисяч жителів [27].

Рівень насиченості закладами харчування і розміщення також достатньо низький. На території області функціонує всього лише 88 суб'єктів туристичної діяльності. В рамках розробки проекту «Програми розвитку туризму Хмельницької області на 2021–2025 роки» на сайті ОДА визначено основні перспективні напрями туризму: розвиток екотуризму («зелений туризм», велотуризм, спортивний туризм, туристично-рекреаційні зони, курорти) в області. Тобто навіть ці дані свідчать про те, що місцева влада особливо не переймається проблемами галузі і не бачить чи не хоче бачити тієї ролі, яку міг би виконати туристичний сектор у цьому плані. Однак, з іншого боку, місцевий бізнес також не дуже переймається проблемами туристичної галузі чи то через необізнаність із її потенціалом, чи через наявність більш перспективних у фінансовому сенсі пропозицій. Але у будь-якому випадку наявні фахівці Управління культури і туризму обласної

державної адміністрації могли б чи функціонально відповідають за реалізацію цього напрямку. Тому лише відповідна атестація кадрів на місцях і допомогла б зрушити це питання з місця. І саме ця атестація допомогла б покращити інвестиційний клімат, створити додаткові робочі місця тощо, одним словом, стимулювала б місцеву громаду до відповідних дій.

Є. Б. Тихомирова, досліджуючи теоретичні проблеми історико-культурного потенціалу регіону, як основи формування регіонального іміджу, наголошує, що «сьогодні території конкурують одна з одною, тому варто цілеспрямовано займатись своїм просуванням, формуванням власного образу як привабливого регіону в різних аспектах. Репутація і престиж – основа успіху в сучасному світі. Формувати імідж – значить проявляти вже наявні конкурентні переваги, які допоможуть розвивати далі існуючу інфраструктуру і залучати інвестиції для реалізації довгострокових програм розвитку території. І робити це треба постійно» [86, с. 257].

О. Долинська, досліджуючи особливості туризму Хмельницької області, здійснила опис історико-культурного надбання регіону. «На території області розташовано 120 заказників, 158 пам'яток природи, 35 пам'яток садово-паркового мистецтва, 17 заповідних урочищ, а також найбільший в Європі Національний природний парк «Подільські Товтри» площею 261 тис. га. Тут зберігається 60 видів рослин і 80 видів птахів, тварин і комах, що занесені до Червоної книги України. Флора парку становить одну третину від загального складу національних парків України, а фауна – одну п'яту частину фауни нашої країни. На території Національного природного парку «Подільські Товтри» розташована одна з найкрасивіших карстових печер «Атлантида». Привертають увагу визначні об'єкти природи — «Кармелюкова гора», «Пановецька дача», «Манівецька дача», Михайлівський парк, Кам'янець-Подільський ботанічний сад. На півдні парку розташований один із популярніших об'єктів туристського показу — місто Кам'янець-Подільський, на базі якого створено Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець». Тут розміщено 168 пам'яток

архітектури, у тому числі комплекс споруд фортеці. Зазначимо, що кількість історико-культурних та архітектурних пам'яток в області, які входять до Державного реєстру, становить 3362 одиниці, у тому числі Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», державні історико-культурні заповідники «Межибіж» та «Самчики» [28, с. 147]. Але усе це має бути підкріплене відповідними практичними діями представників місцевої влади чи місцевого бізнесу. Своє слово мала б сказати і громада, адже сьогодні немає браку інформації будь-якого плану.

Носіями і трансляторами культурних цінностей у культурному просторі є населення та система соціальних інститутів: заклади культури і дозвілля (*центри дозвілля, клубні заклади, парки*), заклади мистецтва (*театри, концертні організації, філармонії, культурно-мистецькі центри, продюсерські агентства, професійні мистецькі колективи, кіностудії, кінотеатри, цирки,*), заклади освіти (*ЗОШ, училища, коледжі культури і мистецтва, школи мистецтв, музичні школи, школи естетичного виховання та студії*), позашкільної роботи (*палаці і будинки школярів, центри технічної творчості, юних натуралістів*), ЗМІ (*телебачення, радіо, преса*), культурно-просвітні організації, товариства, громадські організації, кіно-, відео прокатні заклади, видавництва, архіви, музеї, заповідники, художні галереї (виставки), салони, бібліотеки, архітектурні, дизайнерські, рекламні, реставраційні центри і майстерні), мережа Інтернет.

Таким чином, культурний простір є унікальним явищем культури, що формувався в історичному просторі і часі в процесі життєдіяльності багатьох поколінь і ввібрав у себе національні, регіональні та місцеві риси. З цивілізаційної доби і до сьогодні у його формуванні значу роль відіграють соціальні інституції держави, які доповнюють систему життєдіяльності населення культуротворчими видами, долучають його до споживання та творення цінностей культури та становлення активними суб'єктами культурного простору. Відповідно – він є і предметом постійної наукової рефлексії дослідників різних галузей сучасної вітчизняної науки. І лише цей

тандем може забезпечити країні ефективне функціонування у просторі сучасної культури.

1.2. Культурна інфраструктура Хмельниччини: загальна характеристика

Розглядаючи сутність культурно-мистецької сфери регіону, виходимо з того положення, що базовою основою її формування, видозмін і розвитку є територіальна спільнота людей з властивими їй кількісними і якісними характеристиками, рівнем суспільно-історичного розвитку, внутрішніми геопросторовими вимірами, естетичними потребами.

Територіальна спільнота людей (ТСЛ), як прийнято вважати у науці, – це група людей, пов'язаних між собою спільною територією проживання, спорідненою соціально-економічною діяльністю, стійкими соціокультурними відносинами. Ці спільноти формуються у процесі територіальної ідентифікації населення. Одночасно ТСЛ є провідною підсистемою більш складних соціально-просторових утворень – територіальних суспільних систем.

За науковими дослідженнями С. І. Задворного «Територіальна організація культурно-мистецької сфери регіону (на матеріалах Хмельницької області)» [32], культурно-мистецька сфера, як особлива форма діяльності населення, формується на перетині трьох секторів: 1) суспільства, де провідну роль відіграє держава як організаційно-правове утворення, що визначає і регулює культурну політику; 2) господарства, де у даному випадку провідну утворюючу роль відіграє сфера послуг із широким набором її пропозицій, як її компонент із забезпечення соціокультурними благами населення; 3) культура і мистецтво як непересічні соціальні феномени, що є водночас як результатом, потребою, виявом і фактором існування територіальної спільноти людей [32, с. 25].

Функціональна діяльність культурно-мистецької галузі, за С. І. Задворним, регіону [32] відбувається в межах регіонального геокультурного охоплення, під яким розуміється динамічна система елементів духовної і матеріальної культури, збалансованої внаслідок культурогенезу на відповідній території, продуктом якої є культурний ландшафт і геокультурні образи та установки місцевих мешканців. Щодо вищого прошарку просторової організації культури і мистецтва, то науковці виділяють макрорегіональний, національний, цивілізаційний і світовий геокультурні простори. За дослідженнями згаданого вже С. І. Задворного [32, с. 25-26], культурно-мистецьку галузь з точки зору її економічної інтерпретації можна розглядати у двох аспектах: 1) діяльність, спрямована на створення певного твору мистецтва – картин, музики, вистав, фільмів тощо, який може виступати в якості товару для широкого загалу населення; 2) вплив споживання продуктів культури та мистецтва на моральний і духовний стан людини, на формування у нього позитивного ставлення до навколишнього світу, відповідної поведінки в суспільстві загалом і в процесі господарської діяльності, зокрема. При цьому реальне втілення впливу творів культури і мистецтва на матеріальне виробництво проявляється у формуванні людського капіталу, який включає в себе вроджені здібності і талант, набуту кваліфікацію, освіту, духовний і моральний образ людини. І це є чи найважливішим аспектом, який стане предметом розгляду у нашому науковому пошуку.

У нашому науковому дослідженні під сферою культури і мистецтва регіону мається на увазі система взаємопов'язаних закладів, установ, організацій і підприємств різних форм власності, їх структурних підрозділів, художніх колективів, окремих митців, творчих спілок та громадських організацій, які діють у відповідному регіональному просторі, у даному випадку, Хмельницькій області, та задіяні у виробництві, збереженні, розповсюдженні, організації споживання товарів і послуг культурного,

інформаційного та художньо-декоративного призначення. і в цих параметрах будемо й надалі вести мову стосовно розробки основних питань.

Культурно-мистецька галузь

Рис. 1.1. Функціонально-компонентна структура культурно-мистецької галузі (розроблено на основі джерела [32]).

Формулювання терміну «культурно-мистецька галузь» сьогодні є найбільш актуальним і влучним, оскільки відповідає новітнім вимогам розвитку суспільства. Культура та мистецтво виконує конкретні функції і є лакмусом для суспільних перетворень, впливаючи на систему певного соціокультурного обслуговування населення.

В Хмельницькій області, як і інших областях, функціонує розвинена мережа музеїв, клубів, бібліотечних установ. Це дозволяє розвиватись інфраструктурі в галузі культури та мистецтва певного регіону та презентує його, як осередок перспективної частини України.

Мережа музеїв Хмельниччини включає в себе:

- Хмельницький обласний краєзнавчий музей засновано 1929 року. Основний фонд краєзнавчого музею налічує понад 69 тисяч одиниць збереження [99].

- Хмельницький обласний художній музей засновано 1986 року. Знаходиться він у будівлі, побудованій ще на початку ХХ століття для Проскурівського відділення Південно-Російського банку. До колекції музею входить більше 8 тисяч одиниць зберігання. Невелика її частина представлена у постійній експозиції «Українське мистецтво II половини ХХ століття: художні паралелі». Окрім сучасних творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва з усіх регіонів України, у фондах зберігається невелика кількість творів класиків українського малярства кінця ХІХ – початку ХХ століття, роботи зарубіжних художників, Музеєм засновано щорічний музейний мистецький фестиваль «ART'колаж» [99].

- Хмельницький обласний літературний музей. З 1 січня 1992 року в м. Хмельницькому було відкрито «Музей письменника Олександра Купріна та літераторів Хмельниччини» як відділ обласного краєзнавчого музею. Рішенням Хмельницької обласної ради від 28 вересня 2005 року «Про реорганізацію комунального закладу культури «Хмельницький обласний краєзнавчий музей» шляхом виділення з його складу музею письменника О. Купріна та літераторів Хмельниччини і літературно-меморіального музею Анни Ахматової (с. Слобідка-Шелехівська Деражнянського району) створено комунальний заклад культури «Хмельницький обласний літературний музей».

Загальна кількість експонатів Хмельницького обласного літературного музею становить – 8,5 тисяч одиниць. Експозиційний комплекс музею

нараховує 3 зали та світлицю. Саме тут зібрана інформація, що стосується письменників нашого краю, які тут народилися, проживали, мали або мають зв'язок з нашою місцевістю [99].

- Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник, один із найстаріших музеїв України засновано у 1899 р. Його фонди налічують 116 тисяч експонатів [32, с. 111].

- Обласний молодіжний культурно-просвітницький центр із збереженням статусу музею М. Островського (м. Шепетівка) з фондом 15 тисяч експонатів, на базі якого на початку 2000-х років відома китайська кіностудія відзняло 20 серійний художній фільм під загальною назвою «Становлення герою», мова в якому йшла про М. Островського [99].

- Державний історико-культурний заповідник «Меджибіж» нараховує 4 тисячі експонатів.

- Державний історико-культурний заповідник «Самчики» нараховує 2 тисячі експонатів.

- Волочиський районний історичний музей (майже 1,5 тисяч одиниць лише основного фонду).

- Городоцький історико-краєзнавчий музей (понад 3,5 тисяч одиниць лише основного фонду).

- Музей історії Новоушицького району (майже 2 тисяч одиниць зберігання).

- Старокостянтинівський історичний музей (понад 5 тисяч одиниць зберігання).

- Дунаєвецький історико-краєзнавчий музей (майже 2 тисячі експонатів).

- Ізяславський державний районний історичний музей (майже 2,5 тисяч одиниць зберігання).

- Музей історії міста Хмельницького (майже 1,5 тисячі примірників зберігання).

- Нетішинський краєзнавчий музей (майже 2 тисяч одиниць основного фонду).

- Славутський історичний музей (майже 2, 5 тисяч експонатів) [99].

Тобто наявний перелік, як і культурний потенціал художніх зразків, дає можливість широко використовувати цей потенціал у сучасній регіональній культурній практиці.

Характеризуючи культурну політику регіону, слід зауважити, Поділля – регіон із давніх часів знаходився на межі територій різних державних устроїв, а тому толерантний. Яскравий приклад тому Хмельниччина, яка сьогодні є взірцем мирного співіснування різних народів. Тут віками поруч жили українці з поляками, євреї і татари, росіяни і німці. Тут мирно співіснують між собою церкви, костели, синагоги та кірхи. І на сторожі цієї культурної інфраструктури стоять фортеці. Надто привабливим був цей шматок землі для чужинців, де вони мріяли стати господарями. Тому по всій території області розкидані замки: в Сатанові, Жванці, Старокостянтинові, Летичеві, Меджибожі, Ізяславі. Але першість належить Старій Фортеці в Кам'янець-Подільському.

Кам'янець-Подільський – історична столиця Поділля, розташована на берегах річки Смотрич. Уперше він згадується в історичних вірменських літописах 1062 р. Головною архітектурною пам'яткою міста є унікальний комплекс оборонних споруд, що складається із замку та міських укріплень, який у процесі перебудов упродовж декількох століть набрав свого кінцевого вигляду лише в середині XVI ст. У XII-XIII ст. місто входило до Галицько-Волинського князівства, у XIV ст. було під владою Литви, а у XV ст. стало центром Подільського воєводства у складі Польщі. З часом якийсь період Кам'янець-Подільський перебуває під владою Туреччини, потім знову Польщі, а у XVIII ст. стає адміністративним центром Подільського намісництва у складі Росії.

За свою багатовікову історію місто-музей зазнало чимало руйнувань і перебудов. Але незважаючи на це, давня територія Кам'янця зберегла свою архітектурну неповторність.

Музей як соціокультурний інститут пройшов складний шлях. У наслідок цього очевидним стало – діяльність та наповнення музею мають відбивати різні аспекти суспільного життя та супроводжувати особистість протягом життя. З метою надання вичерпної інформації про історію та сучасність, музей сприяє активному долученню особистості до своєї роботи. Серед основних тенденцій сучасної музейної діяльності, яка впливає на формування культурного простору відзначимо наступні:

- інтеграція музейних програм у сферу дозвілля;
- збереження та популяризація життя місцевих культурних громад та їх самобутності на тлі глобалізації;
- збагачення духовного життя людини через зв'язок «мистецтво-історія-індивідуальний досвід»;
- розвиток віртуальних музеїв і мультимедійних проектів, що зміцнює контакти з глядацькою аудиторією й дозволяє відвідувачам ознайомлюватися з колекціями музеїв різних країн;
- розширення музейної діяльності за межами музейного закладу, до регіонів країни;
- розвиток музеїв як туристичних об'єктів [45, с.142].

Прикладом соціально-культурної роботи з музеями в глобальному масштабі є діяльність громадської організації «Європейський музейний форум», яка проводить конкурс «Найкращий музей Європи».

Суть програми проста. Оголошувався пошук музеїв, які демонструють креативні підходи до громадської просвіти та соціальної відповідальності. Переможцями конкурсу стають як великі, так і малі музеї, що докладають значних зусиль до поліпшення роботи з відвідувачами, залучення нових аудиторій та створення унікальної атмосфери.

Крізь призму територіальної ідентичності населення суттєвих змін зазнають складові культурно-мистецької галузі:

- *Охорона культурної спадщини*

Збереження пам'яток історії та культури, включення їх до туристичних маршрутів та популяризація через засоби візуальної та масової інформації.

- *Творча (художня) діяльність*

Збереження регіонального патріотичного виховання у творах мистецтва. Популяризація через засоби художньої творчості унікальності культури, місцевого побуту, регіонального історичного розвитку.

Розвиток традиційного регіонального мистецтва у творах окремих діячів та діяльності творчих колективів.

- *Діяльність бібліотек, архівів*

Використання особливостей розвитку регіону у культурно-просвітницькій діяльності бібліотек та архівних установ за допомоги заходів творчого змісту.

- *Видавнича діяльність*

Збільшення видавничої продукції, яка надає інформацію про позиціонування регіону як успішної та перспективної території.

- *Кінематографія*

Відображення в кіно- і відеофільмах історій успіху регіону, екранізація гострих соціально-культурних проблем населення і акцентування уваги на природно-географічній, історико-культурній самобутності.

- *Теле- і радіомовлення*

Створення продукції для телебачення та радіо, які відображають особливості місцевої специфіки регіону, відповідають запитам та пріоритетам населення того чи іншого населеного пункту.

- *Культурно-мистецька освіта*

Організація виховання і навчання в освітніх установах з урахуванням особливостей і кращих досягнень місцевої матеріальної і духовної культури.

Збільшення обсягів науково-дослідної роботи з мистецтвознавчого вивчення області, особливо її периферійних частин.

- *Діяльність громадських організацій та творчих спілок.*

Активізація роботи добровільних об'єднань громадян на основі спільної мети – сприяння розвитку культурних процесів територіальних громад.

- *Управління у сфері культури і мистецтва*

Здійснення керівництва та побудова культурної політики місцевими органами влади на основі принципу культурного регіоналізму. Відстоювання інтересів даної сфери перед центром.

- *Відпочинок, дозвілля, розваги*

Освоєння і використання наявних ресурсів, пам'яток історії та культури для продукування креативних ідей щодо позиціонування регіону, як одного з кращих місць для проведення вільного часу і відпочинку.

- *Арт-туризм*

Організація пізнавальних турів, подорожей, арт-хобі-турів на основі туристичних ресурсів місцевої культури, звичаїв, ремесел, кухні тощо.

- *Діяльність арт-кафе [32, с. 79-80].*

Вміле поєднання у використанні особливостей кухні та сучасного мистецтва для передачі «духу» регіону в часі і просторі.

У той же час під дією фактора територіальної ідентичності населення відбуваються зміни в територіальній організації сфери культури і мистецтва регіону, такі як: 1) розширення базової мережі закладів культури і мистецтва всіх форм власності; 2) поліпшення транспортної доступності до основних центрів надання соціокультурних послуг; 3) створення нових соціокультурних центрів на периферійних територіях; 4) формування просторових зв'язків (управлінських, організаційних, транспортних, інформаційних, освітніх, наукових, творчих, комерційних); 5) економічний і соціальний розвиток сільської місцевості та малих міських поселень; 6) розвиток на базі вернакулярних районів нових культурних регіонів; 7)

інтеграція регіональної культури у світовий геокультурний простір [32, с. 80-81].

Розглядаючи культуру і мистецтво як галузь суспільного виробництва, слід відзначити, що вона багатогранна. Це тому, що й сам процес створення культурних благ для задоволення художніх (творчо-креативних) потреб населення є складним і довготривалим. У зв'язку з цим виникають певні труднощі при віднесенні суб'єктів господарювання до культурно-мистецької галузі, яке відбувається на основі спорідненості їх функціональної сутності, перередусім надання послуг культурного, інформаційного та художнього призначення. Первинними структурними елементами (суб'єктами культурно-мистецької діяльності), є заклади, підприємства, установи, організації, творчі колективи та окремі митці. Об'єднання у підгалузі структурних елементів базується на таких класифікаційних ознаках:

- характер і призначення продукції (послуг);
- організація і технологія виробництва послуг;
- однорідність ресурсів виробництва;
- наявність внутрішньогалузевих зв'язків;
- єдиний профільний орган управління.

Підгалузі формують т.зв. структурне «ядро» – внутрішню структуру, яка об'єднує усі потужності, що зосереджені на виробництві культурних благ. У свою чергу, зовнішню структуру складають допоміжні обслуговуючі види економічної діяльності, що забезпечують неперервне повноцінне функціонування культурно-мистецької галузі.

За дослідженнями С. І. Задворного, «провідними напрямками використання потенціалу територіальної ідентичності населення Хмельницької області в культурній, мистецькій та господарських цілях є наступні: використання нових форм репрезентації природних та історико-культурних особливостей регіону в жанрах і видах сучасного мистецтва; створення та підтримка творчих (художніх) колективів й окремих митців, які виступають носіями і популяризаторами місцевої автентичної культури;

застосування потенціалу та символічних ресурсів вернакулярних районів; створення цільової державної регіональної програми сприяння розвитку аматорського мистецтва, народних художніх промислів, арт-туризму; проведення ґрунтовної науково-дослідної роботи з вивчення всіх аспектів впливу територіальної ідентичності на культурно-мистецьку галузь регіону. На сьогодні найбільш актуальними проблемами територіальної ідентифікації населення Хмельницької області є складна демографічна ситуація (депопуляція), подолання ідеологічних стереотипів радянського періоду, відновлення національної пам'яті, збереження історико-культурної спадщини, дослідження і «відродження» вернакулярних районів» [32, с. 81].

Підсумковим етапом розгляду факторів формування, функціонування і розвитку культурно-мистецької галузі є їх сукупний аналіз. Цей метод сьогодні застосовується досить широко, який крім вивчення внутрішнього середовища галузі, передбачає розкриття і зовнішніх факторів. Технологія проведення такого аналізу в загальному вигляді зводиться до таблиці (рис.

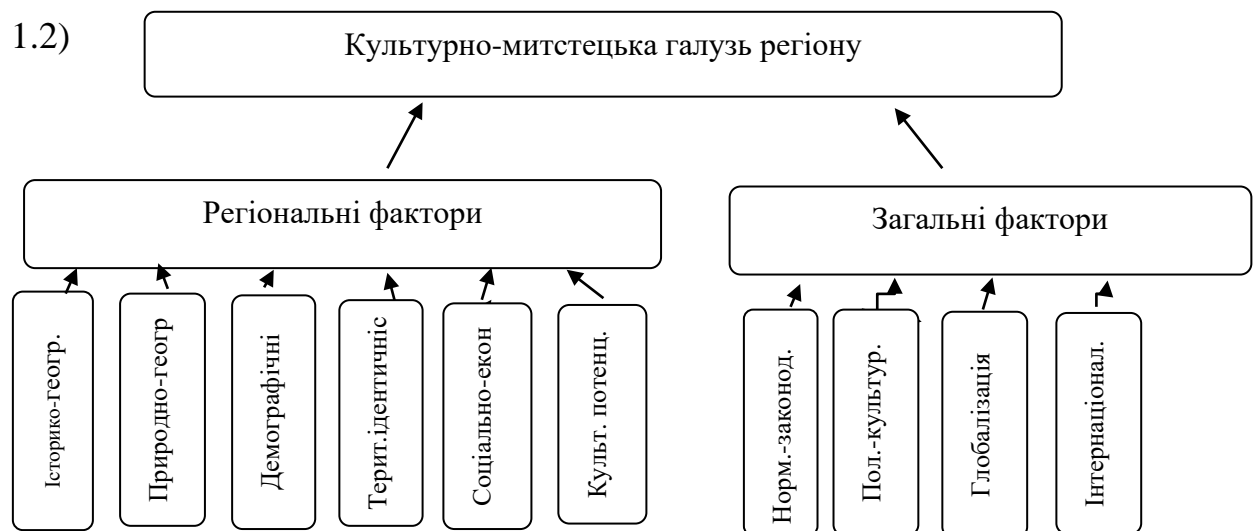

Рис. 1.2. Місце культурно-мистецької сфери у культурному просторі (розроблено на основі джерела [32]).

За дослідженнями згаданого вже С. І. Задворного «проведений аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування і розвитку культурно-мистецької галузі Хмельницької області виявив присутність цілої

низки слабких сторін та суттєвих загроз зовнішнього проходження. Але вдале використання сильних сторін та реалізація можливостей сприятиме повноцінному подоланню негативних тенденцій, кризових явищ. Загалом, вплив усіх передумов на культуру і мистецтво обласного регіону є сприятливим.

Сильні сторони (S):

- Вигідне геокультурне положення території регіону;
- Значна кількість об'єктів історико-культурної спадщини;
- Наявність густої мережі культурно-мистецької інфраструктури;
- Потужний творчий потенціал населення;
- Унікальність і своєрідність культури регіону, ексклюзивні товари та послуги.

Слабкі сторони (W) :

- Депопуляція населення;
- Територіальні та галузеві диспропорції розвитку культурно-мистецької сфери;
- Недостатнє використання сучасних технологій систем управління, організації діяльності закладів та їх ресурсозбереження;
- Низький рівень високоякісного кадрового укомплектування;
- Низький рівень іноземних та внутрішніх інвестицій в сферу;
- Відсутність пропаганди культурної автентичності;
- Недостатнє залучення ресурсів культури і мистецтва у туризм.

Можливості (O)

- Державні цільові програми, субсидії, проекти;
- Зростання популярності культурно-пізнавального туризму в регіоні;
- Проведення вдалих економічних реформ;
- Децентралізація державної влади та місцевого самоврядування;
- Налагодження міжнародного партнерства;
- Започаткування нових фестивалів, шоу-програм, свят;
- Додаткове залучення позабюджетних коштів.

Загрози (Т) :

- Неурегульована законодавча база культурно-мистецької сфери;
 - Відплив кваліфікованих кадрів за межі області;
 - Недостатня державна підтримка галузі;
 - Обмежені фінансові ресурси регіону для розвитку культури і мистецтва;
 - Відсутність системних структурних реформ в Україні;
 - Низька купівельна спроможність населення;
 - Тенденція до зменшення попиту на послуги культури і мистецтва»
- [32, с. 87].

Становлення, розвиток та функціонування культурно-мистецької галузі обласного регіону залежить від низки зовнішніх та внутрішніх факторів, які здійснюють конструктивні або деструктивні зміни територіальної організації культурно-мистецької галузі регіону. До внутрішніх факторів відносимо:

- історико-географічні,
- природно-географічні,
- демографічні,
- територіальна ідентичність населення,
- соціально-економічні,
- культурно-мистецький потенціал території.

До зовнішніх:

- нормативно-законодавчі,
- глобалізація,
- інтернаціоналізація суспільного життя.

Наслідком впливу факторів є формування культурного потенціалу населення території та регіональних властивостей відповідного геокультурного простору. Зовнішні фактори, такі як глобалізація та інтернаціоналізація на місцевому рівні мають несуттєвий вплив. Підсумковий аналіз впливу усіх передумов на культуру і мистецтво

обласного регіону є сприятливим і продуктивним у контексті створення нових форм і проявів культурно-мистецького життя.

Висновки до розділу 1

Культура і мистецтво, як складні суспільні феномени, вимагають особливих специфічних підходів до управління ними. Монополія на власність з організації регулювання соціокультурним розвитком належить державі. У той же час важливим залишається необхідність збалансованого поєднання у межах державної культурної політики двох аспектів: 1) дотримання пріоритетів і головної ідеї напрямку поступу національної культури; 2) всебічне сприяння свободи креативної діяльності й задоволення естетичних потреб. Поряд із цим важливою метою діяльності органів управління є робота із збереження і пропаганди народної творчості, реалізації і підтримки культурно-мистецьких проектів, розбудови відповідної інфраструктури тощо.

Характерною рисою організаційно-управлінської структури є наявність суб'єкта і об'єкта управління. Об'єктом виступає держава в особі уповноважених органів виконавчої влади, територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування, підприємства, установи організації наділені владними повноваженнями. Головні функції управління: територіальне прогнозування, програмування, проектування, планування.

Вужчою формою управління є менеджмент культурно-мистецької сфери, що являє собою процес планування, організації, мотивації, контролю та координації, спрямований на досягнення певної мети у соціокультурній діяльності за допомогою професійно підготовлених фахівців [8, с. 104]. Культурно-мистецька сфера як одна із галузей надання послуг населенню є органічною частиною особливих територіальних утворень – геоетнокультурних систем. Компонентами таких систем, за С. І. Задворним є: «1) носії культури – населення території із його менталітетом, культурними

традиціями (релігійними, національними, регіональними відмінностями в рамках одного етносу); 2) сукупність діячів культури, кадри закладів культури; 3) матеріальні об'єкти соціально-культурної інфраструктури – видовищні заклади, музеї, бібліотеки тощо; 4) речові елементи культурного середовища, які знаходяться поза інфраструктурою [32, с. 34]. Це також особливості планування поселень, житлової забудови, пам'ятки архітектури, зелене будівництво, окультурені ландшафти, а також одяг, домашній побут, інтер'єр житлових приміщень.

Функціональна діяльність культурно-мистецької сфери регіону відбувається в межах регіонального геокультурного простору – системи стійких культурних реалій і уявлень на певній території. Базовою основою формування, видозмін і розвитку культурно-мистецької сфери є ТСЛ із властивими їй кількісними і якісними характеристиками, рівнем суспільно-історичного розвитку, внутрішніми геопросторовими вимірами, естетичними потребами населення.

Яким чином усе вище перераховане реалізується у конкретній регіональній культурній практиці і буде розглянуто у наступному розділі.

РОЗДІЛ 2

ФОРМИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

2.1. PR-технології в клубній, музейній, бібліотечній мережі: організаційно-культурний ефект

У задоволенні естетичних та дозвіллевих потреб населення найбільш поширеними і доступними є державні заклади культури клубного типу (ЗККТ). Відповідно до «Положення про клубний заклад», клубний заклад – це палац, будинок культури, клуб, народний дім, молодіжний центр, культурно-дозвіллевий комплекс, будинок мистецтв, будинок фольклору, будинок народної творчості, інший заклад системи Міністерства культури і туризму України, діяльність якого спрямована на створення, розповсюдження та популяризацію культурних надбань [3].

Продовжуючи цю класифікацію, можна вказати й на наступне. Залежно від місцевих умов та місцевих можливостей, а також з урахуванням інтересів та побажань населення, клубні заклади різняться різноманітністю. Головними функціями клубних закладів традиційно є виховна, творча, розважальна, пізнавальна, методична. І хоча усі вони між собою пов'язані і можна сперечатися про їх наявність, в основному вони відбивають і сучасну культурну практику.

Головні завдання, які виконують клубні заклади полягають у:

- задоволенні культурно-дозвіллевих потреб населення;
- розвитку усіх видів та жанрів самодіяльної народної творчості, аматорського мистецтва, народних художніх промислів;
- створення та організація діяльності клубних формувань (творчих колективів, гуртків, студій, любительських об'єднань, клубів за інтересами);
- вивчення культурних запитів та розкриття творчих здібностей і обдарувань різновікових груп населення;

- підтримка соціально важливих культурних ініціатив;
- вироблення та запровадження нових моделей культурного обслуговування громадян [3, с. 3-4].

У формуванні культурної інфраструктури того чи іншого регіону важливе значення має клубна мережа – сукупність закладів клубного типу, що сформувалися та функціонують на певній території, виходячи із місцевих умов та культурних запитів населення [3, с. 9]. Територіальна організація ЗККТ та кількість місць у них регламентується нормативами забезпечення населення клубними закладами.

Поліфункціональна природа клубних закладів є результатом їх багатовікової історії, що сприяло формуванню їх організаційної системи, соціальної моделі, функцій, принципів, напрямків, форм і методів діяльності. В Україні мережа клубних закладів сформована за адміністративно-територіальним та відомчим принципами. Її на сучасному етапі складають такі типи і види:

- палаци культури (державні, міські, районні, відомчі);
- будинки культури (районні, міські, селищні, сільські, відомчі);
- центри культури і дозвілля (центри народної творчості, естетичного виховання дітей і молоді, культури і мистецтв, національних культур, молодіжні культурно-дозвіллеві центри);
- народні доми;
- клуби (сільські, військових частин, підприємств, організацій, спілок, навчальних закладів);
- спеціалізовані будинки (вчених, художників, письменників, вчителів, офіцерів) [5].

Слід також додати, що за результатами досліджень О. Л. Поліщук, рівень забезпеченості населення регіонів України культурно-мистецькими закладами загалом, у період 1991-2009 рр., погіршився, за винятком Вінницької, Івано-Франківської, Кіровоградської і Хмельницької областей [73, с. 177]. Хоча, і це також потрібно зазначити, були зняті з реєстрації ті

заклади культури, що знаходилися в аварійному стані чи знаходилися в місцевостях, де фактично не було населення і не функціонували. Тому ця статистика, власне, зафіксувала реальний стан збереженості мережі. І така ситуація притаманна усім регіонам чи областям України, оскільки клубна мережа формувалася за радянської доби і була типовою для кожної з областей. Заземлюючи розгляд на обраний регіон, потрібно зазначити наступне.

Фінансування, утримання, поточні та капітальні ремонти міських, районних та сільських клубних закладів Хмельницької області, а також придбання техніки, необхідної для їх нормального функціонування, здійснювалась за коштів бюджетних програм, спонсорської та благодійної допомоги, а також коштів спеціального фонду. За дослідженнями С. І. Задворного, «заклади культури клубного типу в області мають достатній рівень матеріально-технічного забезпечення, який знижується у період соціально-економічної кризи через відсутність належного фінансування. Дозвіллевих об'єктів нараховується 3479 одиниць, в т.ч. у сільській місцевості 3129. Щодо матеріально-технічного забезпечення, то всього по області налічується 8935 одиниць технічних засобів. Як показує аналіз, найменш технічно оснащеними є заклади культури клубного типу у Летичівському, Новоушицькому, Ізяславському, Славутському, Старосинявському, Ярмолинецькому районах» [32, с. 97].

Протягом останнього десятиріччя діяльність клубних закладів Хмельниччини була спрямована на розвиток PR-технологій в клубній і музейній мережі: популяризацію національної культури, духовно-творчого потенціалу населення, розбудову культурно-дозвіллевих комплексів, впровадження інноваційних технологій дозвіллевої діяльності.

Важливу роль у формуванні культурного простору регіону відіграє Хмельницький обласний центр народної творчості. Він забезпечує методичну, організаційну, художньо-масову, інформаційно-просвітню, розважальну та аматорську діяльність клубних закладів, збереження та

розвиток традиційної культури, а також впровадження інноваційних форм дозвіллевої діяльності. Тим самим, відзначає С. Садовенко, обласні центри народної творчості займають активну позицію у культурних процесах у регіонах [80, с. 33]. Хоча потрібно наголосити й на тому, що ці центри певною мірою дублюють обласні управління культури, а брак фінансування та відсутність налагодженої системи підвищення кваліфікації їхніх працівників, робить їх неефективними у сучасній методичній практиці. Хоча, особливо для сільської клубної мережі вони є достатньо потрібними, позаяк через організацію фестивального руху та проведення різноманітних оглядів народних майстрів чи загалом декоративно-ужиткового мистецтва, вони підтримують цю мережу у більш-менш ефективному стані до кращих часів.

З метою реалізації цієї роботи Хмельницький обласний центр народної творчості значну увагу приділяє підвищенню кваліфікації працівників клубних закладів. З цією метою проводить методичні семінари, «круглі столи», лекційні заняття, консультації, ділові ігри, творчі лабораторії, майстер-класи, «відкриті репетиції» та виступи аматорських колективів, виїзні творчі сесії в районах (з наданням методичної та практичної допомоги на місцях). Підтвердженням активної організаційної і творчої роботи центру є успішні виступи художніх колективів на сцені Національного Палацу мистецтв «Україна» в межах творчих звітів областей, а також презентація досягнень аматорів області у галузі художньої творчості та декоративно-прикладного мистецтва у проекті «Творче жниво» (у музично-драматичному театрі, як що брати і Рівненщину до уваги).

Як відзначають культурологи О. Гриценко та С. Садовенко, трансформаційні процеси слід розуміти як синтез традицій та новацій, пошук і впровадження ефективних технологій, форм і методів культурно-дозвіллевого обслуговування різних категорій населення [79]. Практична діяльність клубних закладів Хмельницької області підтверджує, що вона є складовою соціально-культурного, мистецького та громадського життя

регіонів і забезпечує реалізацію конституційних прав громадян на змістовну культуротворчість та дозвілля на терені культури.

Прикладом їх практичної реалізації стало започаткування в районах художньо-масових форм дозвілля, які побудовані на основі народного календаря, приурочені до визначних історичних та культурних подій і дат регіону. Це зокрема:

Шепетівський міський будинок культури є центром культурно-масової та культурно-освітньої роботи м. Шепетівка (Хмельницької області). Саме тут юні і дорослі мешканці громади проводять своє дозвілля: у колективах, клубах, приводячи своїх дітей чи онуків на заняття, а також відвідуючи наші заходи, основою яких є творчі виступи наших вихованців чи членів любительських об'єднань. Звісно, більша частина 2020 року в будинку культури пройшла під знаком «онлайн», як зрештою, в усій країні. Разом із тим керівники колективів освоїли нові методи роботи у нових системах та застосунках: «Zoom», «Google meet», Skype. Це стало своєрідним викликом, як для викладачів, так і для наших вихованців/учасників, але і разом з тим унікальним досвідом для усіх учасників культурно-освітнього процесу. Ми усвідомлюємо нині, що робота колективів не припинялася і не припиниться за жодних обставин. Також колективи тішили глядачів виступами зі сторінок соціальних мереж, а тому навчилися основам відео справи, знімаючи та монтуючи сюжети та відео-виступи, відео-листівки. В цих умовах керівники в більшій мірі сконцентрувалися на індивідуальній роботі та роботі у малих групах, що сприяло якісному покращенню рівня підготовки наших учнів. Це знайшло відображення у численних перемогах в Онлайн та Офлайн конкурсах.

У 2020 році Шепетівський міський будинок культури представляли 16 колективів різних напрямів і жанрів підготовки, серед них [91]:

Сім колективів мають звання «народний» / «зразковий»: Народний аматорський ансамбль української пісні «Колорит» (керівник Ольга Башинська); Народний аматорський джазовий ансамбль «Диксиленд» та

муниципальний естрадно-духовий оркестр (керівник Іван Кабацій); Народний аматорський ансамбль «Ретро» (керівник Людмила Легка); Народний аматорський театр танцю «Віват» (керівник Олена Новомодна); Народний аматорський театр «Браво» (керівник Галина Червінська); Зразковий театр естрадної пісні «Водограй» (керівник Лариса Полуденко) [див. дод. 1].

Також при будинку культури працює клуб патріотичного виховання «ОТГ 23» (керівник Олена Драчук).

Аналізуючи звіти роботи Шепетівського МБК за 2019, 2020 роки [97, 98], варто зауважити — активну участь у творчих заходах МБК та житті громади беруть: Хоровий колектив «Ветеран» (керівник Анатолій Шнайдер); Хореографічна студія «Тріумф» (керівник Анастасія Власюк); Дитяча театральна студія «Дивовижні» (керівник Юлія Рабчевська); Ансамбль скрипалів «Експромт» (керівник Олена Кабацій); Гурток чирлідінгу «На стилі», а також вихованці 3-х підготовчих студій народних колективів: театру танцю «Віват», театру естрадної пісні «Водограй» та театру «Браво» [див. дод. 1].

Колективи постійно працюють над удосконаленням виконавського рівня, оновленням репертуару, пошуку актуальних і сучасних методик роботи.

На початку року ЗТЕП «Водограй» взяв участь у тематичних вечорах: «Соборність розуму, духу і серця», із вшанування Героїв Небесної Сотні «Не серед нас, та разом з нами в серцях, у пам'яті, в думках».

Наприкінці 2020 року «Водограй» отримав перемоги у дистанційних конкурсах: Міжнародний багатожанровий конкурс мистецтв «A GALAXY OF WINNERS» (три I місця у різних вікових категоріях) та Всеукраїнський багатожанровий конкурс мистецтв «Різдвяний калейдоскоп талантів» (три I місця у різних вікових категоріях) [див. дод. 1].

Народний аматорський ансамбль української пісні «Колорит» цього річ відзначив 30-річчя і з цієї нагоди відбувся творчий звіт «Колориту». Колектив продовжує вивчати і популяризувати українські обряди та пісні,

важка праця сприяє перемогам, так «Колорит» додав до своєї скарбнички: III місце в Обласному дистанційному огляд-конкурсі народних звичаїв та обрядів «Стелися, барвінку», I місце в Обласному дистанційному фестивалі «Я- артист», II місце у Всеукраїнському дистанційному фестивалі української пісні «Щира пісня над Жердям летить». Цей ансамбль відтворив обрядове дійство на свято Колодія «Ходімо Колодію, на нашу затію» для містян у міському парку культури та відпочинку (вересень 2021 р.) [97].

Слід відмітити, співочий «Колорит» презентував м.Шепетівку і на Міжнародних конкурсах, зокрема у Міжнародному конкурсі «Таланти 21 століття», що проходив у Болгарії з 04 по 09 вересня 2021 р. [див. дод. 6].

Серед учасників, 40 колективів з України та Болгарії, «Колорити» отримав перемогу (II місце). У конкурсній програмі прозвучало три твори колективу: «Соловей», «Сурадель» та «Ой, у полі стоїть верба» [103].

Народний аматорський ансамбль «Ретро» гарно відомий у місті і в будинку культури важко згадати заходи без їх участі. Найяскравіші із них: тематичний захід «Була в їхньому житті війна» [97]. Також колектив підготував кілька цікавих відеовітань для інтернет ресурсів: «Я — українка» до Дня молоді та Дня Конституції України, «Я своє місто люблю» до Дня міста, «Ти повертайся» до Дня Збройних сил України. Співочі колективи МБК «Ретро», хор «Ветеран», ЗТЕП «Водограй» та «Колорит» віншували та колядували на 10-му ювілейному фестивалі колядок та щедрівок «Різдвяна зірочка» та у новорічному привітанні з нагоди відкриття головної новорічної ялинки міста «Передзвоном на поріг вже ступає Новий рік».

Музичний жанр, представлений трьома колективами: муніципальний оркестр, народний аматорський колектив «Диксиленд» та ансамбль скрипалів «Експромт», також гарно розвивався впродовж року, завдяки синергії професійних музикантів і музикантів – аматорів.

Муніципальний оркестр є візитівкою міста і жоден вагомий захід важко уявити без їх музичного супроводу. Серед головних подій, де працювали музиканти можна виділити: музичний супровід урочистого мітингу та

церемонії підняття Прапора України з нагоди Дня Державного Прапора України; концерт муніципального естрадно-духового оркестру з нагоди Дня незалежності України у парку культури та відпочинку Шепетівки. Народний аматорський колектив «Диксиленд» переміг в Обласному дистанційному огляд-конкурсі аматорських ансамблів духових інструментів та духових оркестрів (диплом I ступеня).

Шепетівський муніципальний естрадно-духовий оркестр здобув перемогу в Обласному дистанційному огляд-конкурсі аматорських ансамблів духових інструментів та духових оркестрів (диплом I ступеня).

Ансамбль скрипалів «Експромт» підсилює звучання оркестру та надає йому надзвичайної мелодійності та чутливості.

Поетику тіла і висловлювати думки пластикою на наших заходах допомагають вихованці хореографічних колективів. Народний аматорський театр танцю «Віват» впродовж року продемонстрував цілеспрямованість та працелюбність, що виявилось у численних перемогах на конкурсах і фестивалях різного штибу. Серед них: Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Я –зірка!» м. Вінниця (Диплом та кубок за II місце); Обласний багатожанровий дистанційний конкурс «Я – артист» м. Хмельницький (дистанційна участь) (Лауреат I та II премії); II Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Срібне сяйво-2020» м. Хмельницький (дистанційна участь), (Лауреат I, II, III місце); Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Атом добра та любові» м. Нетішин (дистанційна участь), (Диплом I ступеня та кубок); змагання зі спортивно-бальних танців «Алея слави» м. Рівне (Диплом та медаль за I-IV місце); Кубок Західної України IUDE «INTISAR DANCE» м. Хмельницький (Диплом та кубок за I місце); Міжнародний конкурс-фестиваль мистецтв «UKR WEST ART FEST» м. Трускавець (Диплом та кубок лауреата II та III премії); Міжнародний фестиваль-конкурс «Кубок Фараона» Єгипет (Диплом та кубок лауреата за I та II місце) [97].

Слід згадати перемогу Народного аматорського театру танцю «Віват» (кубок Гран-прі) в міжнародному фестивалі-конкурсі дитячої та юнацької

творчості «BUKOVEL-FEST», який відбувся на базі комплексу «Буковель» [див. дод. 6]. Окрім кубку та заслуженої перемоги, колектив отримав сертифікат на суму 1000 євро на подальшу участь в міжнародному фестивалі-конкурсі в Болгарії [103].

З червня у стінах МБК активно почав працювати новостворений колектив – гурток чирлідінгу «На стилі». Колектив взяв участь у естафеті вітань до Дня міста із флешмобом «Літай» та до Дня міста із номером «Україна моя» [97].

Цікаво і завжди креативно протікає робота у «акторському цеху», адже МБК представлений двома театральними колективами. Народний аматорський театр «Браво» впродовж року підготував читців для важливих загальноміських тематичних заходів: до Дня Соборності України, на вшануванні Героїв Небесної Сотні, пам'яті Героїв Крут, до Дня пам'яті загиблих в АТО. Також актори відзняли ряд цікавих відео до свят: «Привітай свою матусю», історичний відео колаж до Дня Конституції України «Лідери думок минулого звертаються до нащадків».

Актори театру у якості аніматорів провели цікаві забави та танці на центральній площі для дітей міста в межах ігрової програми «Танці-зігріванці». Яскраво презентує роботу творчих колективів інтернет та соціальні мережі. Народний аматорський театр «Браво» обіграв відео – листівку «Яке минуле в Шепетівки?.. Магдебурзьке право» для соціальних мереж. Також відбувся творчий звіт народного аматорського театру «Браво». (на сторінках соціальних мереж) В програмі: дві вистави за творами Рея Бредбері «Смерть і Діва» та «Науковий підхід»; художнє читання оповідання А. П. Чехова «Худий та Товстий» та уривок з твору О. Кобилянської «В неділю рано зілля копала...»; інсценізація байки Л. Глібова «Цуцик» (молодша група). Відбулася трансляція підготовленого акторами відео театралізованого дійства «Ой, Андрію, даруй нам надію» у соціальних мережах [97].

Колектив отримав перемоги в обласних конкурсах: «Я Артист – онлайн». м. Хмельницький (Театральна творчість – 3-є місце; художнє слово – 3-є місце) та «Шарварок на Хмельниччині». м. Хмельницький. Два 2-х місця (театр), одне 3-є (худ. читання).

Театр-студія «Дивовижні» за рік підготувала кілька реприз, а також багато відео виступів для соціальних мереж: актор театру-студії Тимофій Зайчук привітав жінок із гуморескою «Чоловіча доля» на святковому концерті в медичному училищі.

У карантинних умовах «Дивовижним» сподобалося готувати відео листівки до святкових дат: «Стильний чепчик про Шепетівку», до свята Івана Купала (уривок із твору «Сорочинський ярмарок» у виконанні Тимошенко Анастасії); до Дня Незалежності (мотиваційний твір MONATISa «Мріяти не шкідливо») до Дня козацтва (уривок із твору «Тарас Бульба») [97].

Також колектив взяв участь у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Срібне сяйво – 2020» (II місце – Анастасія Тимошенко (художнє читання) та обласному фестивалі-конкурсі «Я Артист – онлайн» (III місце – театральна творчість). Учасники молодшої групи представили прем'єру номеру «Мюнхаузен, панове!»; учасниця молодшої групи Лясковська Уляна представила уривок із оповідання Наріне Абгаян «Манюня». Також учасники молодших груп усіх художніх колективів МБК прийняли участь у заході дитячих талантів «Передсвяткові капризи Принцеси».

Разом із тим, Шепетівський МБК як методичний центр проводить навчання та підвищення кваліфікації працівників, так, протягом 2020 року було проведено 3 семінари, майстер-класи та творчі студії.

Працівники Шепетівського МБК професійно зростають і розвиваються. Зокрема, 10 серпня 2021 р. керівник МБК В.І. Талімончук брала участь в обласному семінарі директорів ЦКДМ, МБК, базових БК ТГ області, із темою: «Менеджмент креативних культурних індустрій» в Хмельницькому обласному центрі культури, де була відзначена за високі успіхи в роботі [див. дод. б]. В межах семінару учасники мали змогу ознайомитися з такими

питаннями: як модернізувати в сучасних умовах клубні заклади, як ефективно застосовувати інноваційні технології, проектну діяльність в роботі установ культури.

Колектив міського будинку культури співпрацює із громадськими організаціями, серед яких ГО «Шепетівська спілка захисту прав дітей та молоді з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень та інших особливостей розвитку «Діти сонця», дитяча громадська організація «Клуб бального танцю «Інеш», міською радою ветеранів війни, Шепетівською спілкою ветеранів Афганістану, ГО «ОТГ-23», церковними громадами, державними та приватними підприємствами. Творчим результатом такої співпраці є різні за формою, тематикою та потребами міста культурні спортивно-дозвілеві, патріотичні та розважальні, масові та камерні заходи. Зокрема, на високому професійному рівні пройшов тематичний захід, присвячений 30-й річниці Незалежності України «Україна. 30 кроків вперед» «Вимріяна поколіннями» [див. дод. 7]. В межах свята, міський голова Віталій Бузиль нагородив кращих фахівців різних галузей, активістів та спортсменів міста, військовий капелан Василь Боднар проголосив молитву за життя та здоров'я наших захисників. Творчі колективи міста стали мистецькою окрасою свята, у лобі будинку культури транслювалися тематичні відео та презентації, а також оформлено виставку кращої літератури про Україну та українських авторів, було облаштовано святкові фотолокації [див. дод. 6].

Шанує і співпрацює будинок культури із творчими людьми, які прославляють місто. Такою особистістю є музикант та композитор муніципального оркестру міста Шепетівка Віктор Камінський. Майже усі твори, які виконує оркестр – це твори Віктора Камінського. Наприкінці жовтня 2021 року, за підтримки міської влади і будинку культури, відбувся масштабний творчий вечір композитора. Такі вечори є потужними піар-кампаніями, які піднімають престиж міста та презентують його представників.

Таке ж завдання виконують всеукраїнські фестивалі, коли безліч колективів приїжджає у місто, знайомиться із ним. Такі фестивалі, вже на традиційній основі, проводяться у місті. Це Всеукраїнський фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва «Золоте коло», який щорічно проходить у квітні-травні.

Одним з яскравих сторінок діяльності Шепетівського міського будинку культури стало проведення II відкритого фестивалю-конкурсу виконавських мистецтв «Мистецьке коло 2021» (6 червня 2021 р.) [див. дод. 7]

Його організатором виступили: Громадська організація «Інститут соціокультурного розвитку» (ГО «ІСКРа»); відділ культури виконавчого комітету Шепетівської міської ради; Шепетівський міський будинок культури [103].

Фестиваль-конкурс було організовано з метою сприяння становленню та розвитку культури і духовності дітей та молоді, формування творчого потенціалу підростаючого покоління, популяризація вокального, хореографічного, інструментального, театрального та інших видів мистецтв, сприяння розвитку сучасних напрямів та жанрів, співробітництво творчих колективів з провідними спеціалістами, відомими викладачами і діячами мистецтва, підвищення професійної майстерності та кваліфікації виконавців і керівників творчих колективів, створення творчої лабораторії шляхом проведення семінарів-практикумів і майстер-класів, виявлення та підтримка талановитої і перспективної молоді.

Ізяславську громаду на заході представляло чимало яскравих, самобутніх та талановитих виконавців Ізяславської дитячої школи мистецтв, які впевнено вибороли низку призових місць [103]:

- ГРАН-ПРІ у своїй віковій категорії здобула молодша група зразкового ансамблю народного танцю «Барвограй» із танцем «Індійські ритми»;

- ГРАН-ПРІ у своїй віковій категорії здобула середня група зразкового ансамблю народного танцю «Барвограй» із танцем «Гуцульська рапсодія»;
- 1 місце – молодша група зразкового ансамблю бального танцю «Плеяда» із танцем «Квік-степ»;
- 1 місце – старша група зразкового ансамблю сучасного танцю «Оксамит» із танцем «Іспанські ритми»;
- 2 місце – молодша група зразкового ансамблю сучасного танцю «Оксамит» із танцем «Крокодильчики»;
- 2 місце – середня група зразкового ансамблю сучасного танцю «Оксамит» із танцем «Дружній дівочий колектив»;
- 1 місце – Дарія Онищук у номінації академічний вокал;
- 1 місце – зведений хор (керівник Марія Юзик, концертмейстер Надія Носковська);
- 1 місце – народний аматорський колектив «Гарний настрій» (керівник Наталія Одійчук);
- 2 місце – скрипалька Аня Пасічник [див. дод. 2].

В напрямі використання PR-технологій популяризації діяльності Шепетівського міського будинку культури створено арт-студію для дітей «Україна в моєму серці» [97].

Мета: пошук, виявлення та розвиток творчих здібностей підростаючого покоління, знайомство з різними техніками пращурів, які дають можливість дітям проявити себе, як громадянина та патріота, а також організація змістовного дозвілля.

Завдання:

- створення умов для самореалізації дітей;
- творчий розвиток та розкриття їхніх талантів;
- організація цікавого, культурного дозвілля;
- пропаганда та реклама різноманітних форм та видів дозвілля;
- сприяння процесу комунікативної діяльності;

- обмін досвідом при проведенні змістовного дозвілля;
- підняття престижу закладів культури під час проведення різних заходів.

Цільовою аудиторією даного проекту були діти та молодь.

Зміст інноваційної діяльності: під час підготовки до проведення заходів були розповсюджені оголошення про початок конкурсу та перелік заходів, які будуть відбуватися.

Назва студії «Україна в моєму серці» присвячена Батьківщині, яка нещодавно святкувала своє 30-річчя з дня проголошення Незалежності. Виховувати громадську свідомість, патріотичні почуття потрібно змалку. Найважливіше у житті кожної людини – її Батьківщина. Щоб дитина відчула себе причетною до великої України, необхідно краще познайомити її з традиціями та народними цінностями.

Під час Різдвяних свят у студії було проведено конкурс колядок «Коляда, коляда в кожному хату загляда». Під час конкурсу діти мали змогу розкрити свої творчі таланти, виконуючи колядки своєї Батьківщини.

Наступний захід в арт-студії був присвячений виготовленню ляльки-мотанки. Цей захід провела мама вихованки арт-студії Людмила Зімакова, яка не тільки навчила робити ляльки-мотанки, але й розповіла про історію цієї іграшки та представила свої власні вироби.

Чергове засідання арт-студії «Україна в моєму серці» було приурочене техніці «Канзаши» – виготовлення квітів-прикрас для волосся з атласних стрічок в жовто-блакитному стилі. Захід провела бібліотекар Світлана Худик. Вона охоче поділилася своїм захопленням, принесла на виставку свої роботи. Майстер-клас супроводжувався розповіддю про вид японського мистецтва – «канзаши» та про стилі виготовлення квітів прикрас для волосся з атласних стрічок.

Переймаючи досвід японок, було виготовлено свою національну прикрасу. Розпочався захід в дружній, теплій атмосфері, адже будинок культури для дітей є центром спілкування. Співпраця була плідною та

результативною. Сьогодні, коли в Україні такий важкий період – важливо активно залучати дітей до творчості та надати можливість проявитися самостійним творчим силам дитини. Адже саме діти завжди помічають прекрасне, а їхнє бачення України допомагає заново її полюбити. Кожний учасник десь із глибини душі черпав натхнення і передав його на власний виріб, проявляв свої творчі здібності та оригінальний підхід до виконання роботи. В маленькі жовто-блакитні квіточки, які діти виготовили власними руками, вони вклали свою любов до України.

Техніці «Декупаж» був присвячений ще один захід арт-студії. Цією технікою вдало володіє Плахтій Ольга Миколаївна – працівник будинка культури. Вона ознайомила учасників з технікою декупажа та поділилась секретом декорування різних предметів. Учасники заходу поринули у світ художнього мистецтва.

У Шепетівському будинку культури експонувалась виставка вишиванок та рушників «Українські вишиванки – наче райдуги світанки». На виставці були представлені чоловічі, жіночі та дитячі вишиванки, а також рушники, які вишиті різними техніками [97].

Популярними формами роботи в останні роки стали флешмоби. Був проведений флешмоб «Україна в моєму серці» з молодшими учасниками. Використання цих заходів, на наш погляд, є ефективним методом комунікації й привернення уваги до сучасних закладів культури.

В арт-студії відбувся захід : бібліо-фото «Я маленька українка».

Кожна людина, перш за все, повинна знати традиції та звичаї свого народу. Було проведено народознавчу годину-вітальню «Україна моя вишивана» з дітьми молодшого шкільного віку. Вишиванка – розмовна назва традиційної української вишитої сорочки. Ми ознайомили дітей з українською вишивкою, розкрили значення орнаменту у вишивці. Діти декламували вірші про українську вишиванку.

Партнери в реалізації ідеї:

- органи місцевої влади;

- загальноосвітня школа I—III ст. № 5 Шепетівської міської ради;
- міська газета «Шепетівський вісник»;
- студія веб-дизайну «Трамп –арт».

Заходи, які відбувалися в арт-студії друкувалися у часописі «Шепетівський вісник».

Присутність Шепетівського будинку культури в соціальній мережі :

- власний веб -сайт;
- власна сторінка у Facebook;
- спільнота у Facebook.

Все це забезпечує підтримку і формує позитивну думку щодо діяльності арт-студії «Україна в моєму серці».

Результати впровадження :

У ході впровадження інноваційної форми змістовного дозвілля: арт-студії «Україна в моєму серці» були створені:

- умови (наскільки це можливо) для самореалізації дітей;
- навколо об'єдналися діти різних вікових категорій та уподобань;
- підрастаюче покоління творчо розвивається та розкриває свої таланти;
- покращився процес комунікативної діяльності;
- відбувся обмін досвідом при проведенні заходів у арт-студії;
- було організовано цікаве, змістовне дозвілля;
- завдяки проведенню заходів піднявся престиж Шепетівського будинку

культури та інтерес до нього [97].

Ми прищеплюємо дітям любов до рідного краю, міста, до природи. Виховуємо шанобливе ставлення до книги, до історії, до близьких. Залучаємо дітей до самостійного пошуку інформації, допомагаємо відчутти силу мистецтва, розвивати художній смак, збагачувати мову. І все це завдяки тому, що до кожного заходу ми залучаємо самих дітей. Перш ніж проводити для них будь-які заходи, потрібно пам'ятати слова В. Сухомлинського «Діти

повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості». Цього принципу ми стараємося дотримуватися у своїй роботі.

Викладене вище свідчить про те, що Будинки культури Хмельниччини стали осередками відродження та популяризації традиційного мистецтва шляхом створення фольклорно-етнографічних колективів, започаткування художньо-мистецьких заходів (свят, фестивалів, конкурсів, мистецьких проєктів), розвитку аматорської творчості та декоративно-прикладного мистецтва, організації змістовного дозвілля всіх соціально-демографічних груп населення, розвитку місцевого туризму тощо.

Важливу роль у галузі культури та організації дозвілля населення відіграють культурно-дозвіллієві комплекси (на сьогодні їх діє 480). Головною метою їх створення є кооперування діяльності закладів культури, дозвілля, освіти, спортивної, позашкільної роботи з державними та громадськими організаціями. Їх функціонування сприяє розширенню організаційно-інституційних основ сфери дозвілля, зміцненню її матеріально-технічної бази, розширенню форм дозвіллієвого обслуговування населення, збільшенню грошових надходжень, відзначає С. Виткалов [20, с. 173-175].

Ініціативу їх створення в області проявили керівники відділу культури та працівники сільських клубних закладів Шепетівського району. Нормативною основою створення культурно-дозвіллієвих центрів стала «Комплексна Програма реалізації молодіжної політики та розвитку фізичної культури і спорту у м. Хмельницькому на 2012-2016 роки» [46].

Прикладом ефективної різносторонньої соціально-культурної роботи у Шепетівському районі є діяльність районного центру дозвілля. Він працює за такими напрямками: вивчення та успадкування традиційних форм святково-обрядової культури і дозвілля, розвиток аматорської творчості, організація дозвілля різних соціально-демографічних груп населення, формування здорового способу життя, розвиток фізичної культури.

Провідними формами роботи стали: святкові заходи до Дня Незалежності України, Дня Конституції, Дня Перемоги, Дня соборності

України), театралізовані свята («Новий рік крокує по землі», «Проводи зими», «Великий день несе святе причастя», «На Купала, та на Йвана» тощо), вечори відпочинку для різних категорій населення: дитячі ранки, вечори-спогади для ветеранів війни і праці, молодіжні шоу-програми, конкурси, сімейні погостини, вечори трудових колективів, аматорські колективи та клуби за інтересами [97].

У просторі культури Хмельниччини важливу роль відіграють бібліотеки: (Хмельницька універсальна наукова бібліотека, Обласна бібліотека для молоді, обласна бібліотека для дітей, Районні бібліотеки, публічно-шкільні бібліотеки, бібліотеки навчальних закладів). Вони забезпечують збереження книжкового фонду, користування ним читачів та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним з основних напрямів діяльності Хмельницької універсальної наукової бібліотеки імені М. Островського є впровадження інноваційних технологій в практичну діяльність, створення власних інформаційних ресурсів і забезпечення доступності інтернет-ресурсів, розвиток бібліотечно-інформаційного сервісу, культурно-просвітницької роботи та формування інформаційної культури користувачів, сприяння розвитку освітньої та наукової діяльності на основі повного задоволення інформаційних потреб науковців, викладачів і студентів, тощо.

Основними напрямками діяльності бібліотеки є:

- сприяння державної політики в галузі освіти, культури;
- впровадження інноваційних підходів до формування інформаційних ресурсів, їх зберігання, використання;
- забезпечення оперативності та комфортності обслуговування користувачів;
- вивчення та використання нових форм і методів роботи [44, с. 24].

Крім того, бібліотеки є осередками проведення просвітницьких заходів: презентацій книг, творчих робіт майстрів народної творчості, зустрічей з відомими людьми краю, літературних та мистецьких виставок,

засідань клубів за інтересами, майстер-класів з писанкарства, нетрадиційних видів народної творчості тощо. У такій роботі активну участь беруть студенти університетів і як глядачі, і як учасники.

Хмельницька ОУНБ імені М. Островського – культурно-освітня і науково-дослідна установа, головна книгозбірня області, депозитарій усіх краєзнавчих видань, центр регіональної інформації, методичний центр бібліотек області. Бібліотечний фонд становить 636,87 тис. примірників, користувачів налічується 36,1 тис. осіб (майже 30 тис. – інформаційними ресурсами у мережі Інтернет). Структура: відділ рідкісних і цінних книг, Інтернет-центр, Регіональний тренінговий центр для бібліотечних працівників та користувачів, Центр Європейської інтеграції. Відбуваються науково-практичні конференції, творчі і просвітницькі заходи. Зокрема:

8 жовтня 2021 року відбувся творчий вечір «Музика в камені: архітектурні перлини Поділля, України та Європи» (див. дод. 8).

На захід завітали художники, краєзнавці, фахівці музейної справи, поети, мистецтвознавці, музиканти, модельєри: Едвард Міляр – художник, член Національної спілки художників України, академік Міжнародної академії фундаментальних основ буття та почесний професор Хмельницького національного університету; Радимир Міляр – художник, режисер, керівник ГО «Хранителі спадщини»; Тетяна Чигрин – музикант, викладачка фортепіано та концертмейстерка музичної школи № 1; Володимир Олійник – поет, літературознавець, видавець-редактор, культуролог, громадський діяч; Ірина Стасюк – лауреатка всеукраїнських та міжнародних конкурсів образотворчого мистецтва, учениця художньої студії «Відродження»; Наталія Бухтенко – викладачка естрадного співу музичної школи № 1 та ін. [100].

Основна ідея зустрічі – крізь призму своєї творчості, привернути увагу суспільства до культурної спадщини, до питання збереження архітектурних пам'яток, меценатства та можливостей залучення зацікавлених осіб та організацій до охорони культурного пласту регіону та його реконструкції.

Під час заходу презентували художні твори з зображенням архітектурної спадщини Поділля, України та Європи. Присутні мали можливість побачити твори Едварда Міляра, Неллі Павлової, Радимира Міляра, Ірини Стасюк, Наталії Колесник, Аліни Шевченко, Дмитра Барановського, Владислави Мельникової, Ірини Заспи та інших художників студії «Відродження»; архітектурні споруди, палаци, замки, костели міст Ізяслав, Кам'янець-Подільський, Хмельницький, Сатанів, Чорний Острів, Самчики, Тербовля, Львів, смт. Антоніни; пам'ятку Великобританії – Стоунхендж, що здіймається на Солсберійській рівнині, Середньовічні і готичні замки Чехії та Трансильванії, архітектуру Стародавнього Єгипту тощо [100].

Яків Павлович (член Національної спілки художників України, член Національної спілки журналістів України, художник-графік, дизайнер інтер'єрів) ознайомив з власними архітектурними проектами.

Євгенія Богдан (мистецтвознавець, голова Подільського культурно-просвітницького товариства імені Ференца Ліста) ознайомила з творчістю Ф. Ліста. Вона презентувала дослідження про перебування Ф. Ліста на Поділлі та вплив цієї події на його творчість.

Яскравим моментом вечора стало дефіле у вбранні від модельєра Яни Герман. Костюми були підготовлені для зйомки фільму Радимира Міляра «Хранителі Спадщини», що відбулись на території замку міста Кам'янець-Подільський [100].

У напрямі популяризації та презентації творів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема, художнього ткацтва 26 травня 2021 р. відбувся майстер-клас «Пейзаж. Аплікація з тканини» за участю Надії Борецької – майстрині в галузі декоративно-прикладного мистецтва, члена Національної спілки художників України.

Аплікація з тканини має безліч застосувань. В основному текстильні композиції використовують як прикрасу. Цей вид мистецтва має тривалу історію існування, тому і технік його виконання існує чимало.

Сьогодні аплікація є найбільш доступним і легким способом декорування, який захоплює дітей та дорослих.

Учасники майстер-класу, учнівська молодь Хмельницької дитячої школи образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, ознайомились з технікою аплікації з тканини, навчилися підбирати кольори і матеріал для того, щоб робота мала презентативний вигляд.

Другий напрямок творчості, з яким мали змогу ознайомитись присутні, це картини в техніці ассамбляж.

Ассамбляж – техніка візуального мистецтва, споріднена колажу, але використовує об'ємні деталі або цілі предмети, скомпоновані на площині як картина. Допускає мальовничі доповнення фарбами, а також металом, деревом, тканиною та іншими структурами.

Гостям заходу презентовано виставку Вадима Піщерського, яка експонується в «Малій галереї мистецтв» відділу [100].

Бібліотека була і залишається острівцем збереження національної культури, народних традицій і звичаїв, історії селища, села. Вона є територією духовності знань, помічником в освіті, професійному становленні, організації дозвілля. Дитяча бібліотека не може похвалитися сьогодні великим набором послуг для своїх користувачів, але багато що вона може зробити. Все залежить від особистості фахівця, його бажання працювати творчо, змінити роботу бібліотеки на краще, долучити до цього процесу владу, спонсорів, читачів.

Уся робота шкільної бібліотеки гімназії № 5 Шепетівської міської ради Хмельницької області сприяє вихованню різносторонньо розвиненої особистості, забезпеченню різноманітності змісту освітнього процесу, вихованню в дітей інформаційної культури, любові до книги, культури читання.

Одним із критеріїв роботи бібліотеки з читачами-дітьми є масова робота. Масова робота – система реалізації культурно-дозвіллевої діяльності бібліотек засобами бібліотечних заходів [106].

Масова робота має свою мету, завдання, теорію і методику. Методами масової роботи є бібліотечні заходи.

У шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради проводиться дуже багато різноманітних масових заходів, спрямованих на виховання культури читання у дітей.

В останні десятиліття масова робота зазнала певних змін: якщо в першій половині ХХ століття масова робота сприймалася як засіб ідеологічного впливу на читачів, то в 90-х роках вона стала менш заполітизована, відтоді їй характерна в основному освітня, інформаційна, дозвіллева спрямованість і гуманістичний характер. На початку ХХІ століття форми масової роботи в бібліотеках зазнали значної трансформації. Крім традиційних методів, з'являються нові, невідомі раніше або відомі, але модернізовані, завдяки яким у читачів формується стійка звичка до читання і користування бібліотекою, сприймання цієї інституції, як життєво необхідної для навчання, дозвілля і розвитку.

Ефективними технологіями масової роботи в шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради Хмельницької області є книжкові виставки, огляди літератури, обговорення книг, літературні ігри, конкурси, вікторини, подорожі книгами, літературні години, тощо. Масова робота планується за основними напрямками:

- національно-патріотичне виховання,
- екологічне виховання,
- правове виховання,
- сімейне виховання,
- моральне виховання,
- духовно-естетичне виховання,
- профорієнтація,
- краєзнавче виховання,
- народознавче виховання,
- популяризація читання та змістовного дозвілля.

Вкрай актуальна проблема сьогодні – формування у користувачів національної самосвідомості, громадянськості та патріотизму.

В шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради були оформлені такі книжкові виставки: «Україна – наша Батьківщина», «Не міліють народні криниці», «Моя Батьківщина», «Живи моя державо, Україно!», «Джерельно–світанкова українська рідна мова», «Мова ця велична і проста», «Скорботна свічка пам'яті людської», «День скорботи – Голодомор», «21 листопада – День Гідності і Свободи», «Величне слово Кобзаря бринить у наших душах», «Всесвітнє слово Кобзаря», «Пам'ять серця, пам'ять сивини, пам'ять тих, хто не прийшов з війни», фотовиставка: «Ніщо не забуте, ніхто не забутий», виставка-перегляд: «Моя прекрасна українська мова, найкраща пісня в стоголосі трав, кохане слово, наше рідне слово, яке колись Шевченко покохав», книжкова виставка «В дитячому серці живе Україна», «Соборність України – соборність нашої свідомості».

Проведені такі патріотичні заходи: гра–конкурс: «Люби і знай свій рідний край», мовознавчі години: «Рідний голос, рідне слово, все народжено з любов'ю», «Чарівна мандрівка до країни Мови», усні журнали: «Вінок шани Кобзарю», «Моя земля – земля моїх батьків», вікторина: «Тарасове перо», година шани: «Ми пам'ятаємо», інтелектуальна розвага: «Чи знаєте ви свою державу?», конкурс: «Люби і бережи свою країну», мовознавчий конкурс: «Плекатимеш мову – цвістимуть слова», бібліографічний огляд: «Пророк, народжений Україною».

Створено слайд-презентацію до 30-річчя незалежності України «Незалежна і єдина, будь навіки Україно!» [106].

Кожна книжкова виставка творчо оформлена, щоб вона не залишалася поза увагою читачів. Корисним доповненням виставок є цікаві запитання, кросворди, вишивки, малюнки, рекомендації списків літератури. Як правило біля виставок проводяться бесіди, огляди літератури.

Щоб швидко і ефективно забезпечувати та задовольняти потреби користувачів та водночас виховувати культуру читання, використовуються

різноманітні активні форми роботи. Прикладом цього є проведення гри ерудитів «Супер-козак», який складався з таких конкурсів – «Історичної вікторини», «Козацькі прізвища і прізвиська», «Заспіваймо пісню веселеньку», «спортивний» (підняття гирі).

У проведенні розважально-пізнавального свята «Гарна писанка моя» були задіяні діти різного віку. Під час заходу вони розповідали про писанку та брали участь у конкурсі «Намалюй свою писанку».

Одним із важливих завдань бібліотек на сучасному етапі є і екологічне виховання. Екологічна культура читача охоплює:

- знання про взаємозв'язки в природі та усвідомлення людини як її частини;
- розуміння необхідності берегти навколишнє середовище;
- уміння і навички позитивного впливу на природу;
- розуміння естетичної цінності природи;
- негативне ставлення до дій, які завдають шкоди природному середовищу.

На ці теми була підібрана література до книжкових виставок: «Доля природи — наша доля», «Душа природи – душа добра», виставки-діалоги «До природи не неси шкоди», «Барви сонячного літа», виставки-екібани: «Ясніє в кожній квітці дивина», виставки-поради: «Обробляй вчасно – вродить рясно».

З користувачами старших класів проведено: екологічний брейн-ринг «Світ неповторний та чудесний», екологічний турнір «Як ти знаєш і любиш природу», бесіду за круглим столом «Цілюща флора України», «Ми люди, поки є природа», бесіду-конкурс «Природа – наш дім», свято «Карнавал прекрасних пелюсток».

Для користувачів 6-7 класів проведено пізнавальну гру з біології «Зелений дивосвіт». Гра – це змагання на краще засвоєння прочитаного. Її мета – виявити, як читачі засвоїли тему «рослини», як книги допомогли розширити знання про рідну природу. Для проведення гри бібліотекарі

організували книжкову виставку «Рослинне розмаїття», біля якої провели бесіди, огляди літератури. Умови гри: прочитати 4-5 книг природничої тематики, виконати малюнки до прочитаних книг, вивчити напам'ять вірш про природу.

Також були проведені заходи: година-спілкування: «Вода – це життя», година-скорботи: «Чорнобильська катастрофа», екологічна вікторина: «Захисти природу», година корисної екоінформації: «Рослини рідного краю», експрес-інформація: «Дива природи», екологічно-краєзнавча мандрівка: «Мій рідний край – то справжній рай», біо-інформина: «Хмельниччина заповідна», екологічні читання: «Біла казка зими».

Правове виховання користувачів спрямоване на формування правової культури, прищеплення поваги до людей, знання прав та обов'язків дитини, Конституції, державних символів.

Цю тему працівники шкільної бібліотеки гімназії № 5 Шепетівської міської ради представили такі книжкові виставки: «Дитинство під захистом Законів України», «Наш закон – наша сила», «Конституцію вивчаємо, пам'ятаємо», «Закон захищає дитинство» [106].

Провели також бесіди за круглим столом «Правова держава – яка вона», «Твої права і відповідальність», конкурс ерудитів «Закон про мене, мені про закон», «Інформаційний коктейль», «Дитина і злочин».

Формування морально-етичних норм є дуже важливим напрямом в роботі шкільної бібліотеки гімназії № 5 Шепетівської міської ради. Це дозволяє виховувати у користувачів-дітей основ загальнолюдської і народної моралі: совісності, порядності, тактовності, співчуття, милосердя, доброти, чесності, гуманності, толерантності та інших добродійностей. В практиці шкільних бібліотекарів, особливо у цьому напрямку, часто застосовується спільна робота з батьками та використовуються найбільш ефективні та цікаві форми роботи. Були проведені сімейні конкурси: поетичні, мистецькі, сімейні акції, ігри, віртуальні подорожі, такі заходи допомагають виховувати повагу до батьків та сприяють духовній єдності поколінь.

Значна увага також приділяється і проблемам морального виховання, спрямованого на прищеплення і розвиток моральних почуттів, що діють у суспільстві, опанування та наслідування духовного та культурного надбання людства, кращих його моральних цінностей. З цією метою проведено: годину ввічливості «Правила етикету на кожен день», годину духовності «Ази народного етикету», лицарський турнір «Людина серед людей», літературне свято «Хай оживає істина стара: людина починається з добра», вечір-діалог «Секрети щасливого дому».

У проведенні таких заходів значне місце відводиться естетичним факторам, іграм, змаганням. Це не залишає дітей байдужими, заохочує їх краще знати книги про добре і прекрасне, про правила культури поведінки людей.

З метою розширення світогляду читачів, поглибленню інтересу до національної культури, звичаїв і традицій проведені такі заходи: бесіди з народознавства «Чому розплетена коса», уроки народознавства: «Рушнички ви мої, рушнички», свято «З фольклорної скарбниці», турнір-ерудитів «Символи моєї держави», бесіду-роздум «Там бере початок Україна, де росте біля хати калина», родинні посиденьки «Про що розповів сімейний альбом», годину спілкування «Український віночок», народознавчий конкурс «Коляда, коляда, в кожну хату загляда».

Пріоритетним напрямом виховання дітей є краєзнавче виховання. Нема в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилась, землі, на якій зросла. Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру. Краєзнавча робота посіла важливе місце в діяльності шкільної бібліотеки гімназії № 5 Шепетівської міської ради, краєзнавчі матеріали сприяють вихованню у молоді патріотизму, національної свідомості, високої моральності. Моє село – одвічне і єдине, де виріс я і народився», «І хлібом, і цвітом, і прадідом–дідом гріє душу теплом, моє рідне село», година корисної інформації: «Рослини рідного краю», біоінформина : «Хмельниччина заповідна».

Духовно-естетичне виховання має на меті сприяти покращенню знань із народного мистецтва, музики, архітектури, усної народної творчості, національної пісенної і танцювальної культури, побуту, ремесел, гри, та формувати інтерес у користувачів-дітей до літератури про світову культуру і мистецтво. У цьому допомагає співробітництво з діячами та робітниками культури і мистецтва. Взагалі партнерство закладів культури та бібліотек набуло важливого значення, тому що ми завжди прагнемо запросити до участі у проведенні масових заходів професіоналів певної галузі, якій присвячений той чи інший захід. Таким чином в бібліотеці облаштовується не тільки простір для отримання інформації, але й простір для спілкування, що є дуже важливим для дітей у сучасних умовах. Сприяння розвитку естетичних потреб і почуттів допомагають заходи у формі театралізованих вистав, творчих ігор, міні-концертів і літературних лабіринтів. Також вони розвивають художні та творчі здібності, виховують готовність будувати власне життя за законами краси. У шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради проведені інформаційні хвилини: 5 хвилин з мистецтвом «Івану Гончару – 110 років», «Французький Пікассо», «Майстер пензля – Рембрант», та оформлені тематичні полицки: «Біблія книга життя», «Весь світ театр, і люди в ньому актори», «Віра зцілить наші душі», «Пісенний зорепад», виставка-вернісаж «Скарби музеїв світу».

Провідною в проведенні масових заходів проходить ідея популяризації книги, яка відкриває читачам радість інтелектуального світу, радість пізнання життя. Читання відкриває дітям людські душі, маленька людина проймається почуттям поваги до самого себе. Їй хочеться жити цікавим, багатим життям в світі культурних цінностей.

Найбільш поширеною формою популяризації книги є книжкова виставка. Книжкова виставка – комплекс спеціально відібраних і систематизованих документів, розташованих таким чином, щоб викликати увагу читачів, зацікавити чи задовольнити існуючий інтерес чи інформаційну

потребу. Звичайно, основна мета будь якої виставки – популяризація книги, надання певної інформації.

Виникненню інтересу читача до виставки сприяє її розташування, стиль, художнє оформлення, технічне оснащення і використання нових конструктивних матеріалів. Безпосередню увагу викликають виразні заголовки, яскраві ілюстрації, символи, включення в експозицію художніх виробів, бутафорії, малюнків, іграшок.

Для популяризації читання в шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради організуються різного роду виставки, а саме тематичні, жанрові (присвячені певному виду видань чи жанру літератури), виставки по творчості одного письменника, виставки нових надходжень книг та періодичних видань. В бібліотеці оформлені постійно-діючі книжково-ілюстративні виставки: «У світі казок», «Довідкове бюро мудрої сови», «Увага! Нові Книги», «Літературний фуршет» «Дитячий світ фантазії». Вони підвищують у читачів інтерес до літератури, а також до питань і тем, котрі раніше не цікавили дитину, виховують культуру читання.

Протягом року в шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради експонувалися такі виставки: «Царівна української літератури – Леся Українка», «Жінка. Мати. Березина», «Свято книги», «Віночок зимових свят», «Вічна магія книги», «Книжки святкують свої іменини».

Прищеплювати навички систематичного читання, любов до книги, потребу повсякденного читання потрібно, як відомо, з першого класу. Тому вже з першого дня навчання в школі проводяться першокласникам екскурсії до бібліотеки, мета яких залучити дітей до читання книг; навчити їх користуватись бібліотекою. Також для найменших учнів школи проводять «Посвяту в читачі». Є вираз: «Скажи мені з ким ти дружиш і я скажу тобі, хто ти». З таким же правом можна сказати: «Скажи мені, що ти читаєш, і я скажу тобі, хто ти».

Отже, головна мета бібліотечного обслуговування дітей обумовлюється інтересами самої дитини в цьому столітті, яке називають

століттям дітей. Бібліотека – це середовище, в якому найбільш неформально задовольняються потреби в спілкуванні, в залученні до культури, до читання. Тому бібліотекарі повинні в душі бути і художником, і поетом, і педагогом, і психологом.

Робота шкільної бібліотеки гімназії № 5 Шепетівської міської ради Хмельницької області надзвичайно багатогранна. Сьогодні для читачів відкривається не лише світ книг, а й впроваджуються інноваційні технології для кращого виховання в них культури загалом та культури читання зокрема.

Спостерігаючи за дітьми в цій бібліотеці, ми прийшли до висновку, що краще дитина сприймає книгу через засоби особистісного спілкування. І тому, перш за все, потрібно працювати над використанням інноваційних форм і методів роботи з дітьми.

Усі заходи, які проводилися в Шепетівському МБК висвітлювалися на сторінках місцевих періодичних видань, а також на інтернет-сторінці у соціальній мережі facebook, сайті закладу та каналі Youtube, що є ефективною піар-рекламою здобутків творчих колективів міста і важливою формою залучення нових відвідувачів до художніх колективів та клубу загалом.

2.2. Форми презентації замкової мережі в регіоні

Замкова мережа сьогодні складає важливий туристичний потенціал будь-якого регіону країни, адже інтерес до старовини завжди цікавив населення будь-якої країни. Не є виключенням і Хмельниччина.

Презентація замкової мережі Хмельниччини відбувається під егідою музейної діяльності, яка нараховує сьогодні чи не найпотужніший культурний потенціал. Надамо характеристику найбільш відомим осередкам.

Державний історико-культурний заповідник «Меджибіж» утворено в 2001 р. у смт. Меджибіж Летичівського району на базі пам'ятки архітектури національного значення – замкового ансамблю XIV-XVI ст., що включає палац, церкву та мури з вежами. Обсяг його фондів становить 5,8 тис.

експонатів [32, с. 113]. У залах, розташованих в урочищах, діє два музеї. В історичному музеї представлено археологічну колекцію, створену з речей, знайдених на подвір'ї фортеці і на замчищі с. Раковець. Саме тут експонуються пам'ятки трипільської та черняхівської культури, доби Київської Русі. В залах є експозиції, присвячені Національно-визвольній війні 1648-1957 рр., 12-му Охтирському гусарському полку, євреям та багатьом інших складовим культурної спадщини. Це найбільш презентабельний аспект експозиції.

Гончарство представлене виробами місцевих майстрів, а також майстрів народної творчості з с. Адамівка Віньковецького району. До прикладу, у відділі «Ковальства» виставлені вироби та інструменти коваля, є навіть фрагмент кузні. В залі «Народного ткацтва» – вироби художнього ткацтва подолян. В останній залі – ікономалярство, представлене роботами XIX – поч. XX ст. київської школи іконопису Й. Новицького.

Нині облаштовуються зали нумізматики та боністики, народного одягу, які, як правило, присутні в багатьох аналогічних зібраннях, утім саме тут вони мають достатньо унікальну специфіку, яка становить основний інтерес для туристів з інших країн.

Одна із зал найближчим часом буде відведена для тимчасових виставок художників та народних майстрів області. Це також важлива складова не лише цього музею, але й музейної мережі регіону. Тим більше, що потенціал її достатньо високий і, сподіваємося, також становитиме інтерес для туристів.

Чимало матеріалу відведено й для характеристики «сумних чи трагічних сторінок вітчизняної історії». Експозиція музею Голодомору представлена 1600 експонатами, понад 500 одиницями документального матеріалу, сотнями фотодокументів. Цілісна художньо-просторова композиція умовно поділена на шість образів сільського життя: «Колективізація», «Депортація», «Чорні дошки», «Закон про п'ять колосків», «Голодомор», «Молитва за Україну» [32, с. 114].

Серед цікавинок слід згадати й нові форми позиціонування культурної спадщини регіону. Так, двічі на рік проходить фестиваль військово-історичної реконструкції «Стародавній Меджибіж». Під час фестивалю відбуваються лицарські змагання, бої, відтворення стародавнього побуту та ін., так звана історична реконструкція, яка сьогодні знаходить широкий інтерес у відвідувачів та активно використовується у регіональній культурній практиці. Сьогодні ці речі, зважаючи на постійний обмін організаторів новими прийомами, швидко еволюціонує і вимагає нових творчих знахідок.

Найбільш помітним у регіоні є Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник, заснований ще у 1890 р. Його експозиції презентують історію Поділля від найдавніших часів до сучасності. Обсяг фондів достатньо потужний і дорівнює зібранню типових обласних краєзнавчих музеїв країни – майже 130 тис. одиниць зберігання, чимало з них належить до компетенції Національного культурного фонду держави.

У структурі музею історичний, експозиційний, організаційний, художній відділи, а також відділ маркетингової та екскурсійної діяльності, структурний підрозділ «Археологія і фортифікація». Функціонує бібліотека і туристично-інформаційний центр. Основним об'єктом музею є Старий замок. На його території розміщено експозиції, які відтворюють історію замку та краю загалом; саме тут постійно проводяться квест-екскурсії, нічні екскурсії, театралізовані дійства, майстер-класи. І саме це є основним предметом зацікавлення відвідувачів. Замок – майданчик під час військово-історичних фестивалів (реконструкцій), таких, зокрема, як: «Terra Heroica», «Остання столиця» та ін. [32, с. 117].

У другому пристінному корпусі – експозиція «Поділля у ХХ-ХХІ ст.». У Міській ратуші такі експозиції: «Історія Магдебурзького права на Поділлі», «Історія грошового обігу на Поділлі», «Середньовічний суд», що також становить інтерес відвідувачів, тим більше, що лише останнім часом в Україні проведені численні заходи з відзначення ювілею Магдебурзького

права, яке свого часу здобули українські міста, а також 500-річчя Реформації та інших подібних історичних заходів.

У ратуші, як правило, проводяться урочисті зустрічі, зібрання офіційних осіб, підписання угод, презентації та конференції.

Картинна галерея розташовується в старовинному будинку 1789-1790 рр., де створено експозиції: «Іконопис XVIII-XIX ст.», «Творчість О. Л. Грена», «Літературна зала», «Велика зала», «Скрижалі часу» [32, с. 118]. І це також викликає зацікавлення багатьох відвідувачів із художнім смаком та знаннями старожитностей. Становить вона й інтерес для місцевих науковців, свідченням чого є чимала кількість ґрунтовних монографій, надрукована фахівцями університетів Кам'янця-Подільського та Хмельницького.

Відділ старожитностей Поділля розташований у пам'ятці архітектури XV-XVIII ст. – у будинку Вірменського єпископа, колишньому торговому домі. У залах представлено понад 1 тис. експонатів. В експозиції відтворено житло прадавньої людини, реконструйовано знаряддя праці в умовному їх використанні. У внутрішньому дворіку – лапідарій давньослов'янських ідолів. Об'єктами заповідника також є Вірменська криниця (сьогодні це виставкова зала музею), Кафедральний костел святих апостолів Петра і Павла (діючий храм, пам'ятка архітектури XV-XVIII ст. Ансамбль включає в себе, власне, костел, дзвіницю, триумфальну арку та мінарет). Музей-заповідник – центр наукової музейної діяльності Поділля [32, с. 118].

Історико-архітектурний заповідник національного значення «Кам'янець» – створений у 1998 р як науково-дослідний та культурно-освітній заклад загальнодержавного значення, підпорядкований Міністерству культури та інформаційної політики України. Його площа складає 121 га. Основними видами роботи заповідника є: охорона культурної спадщини, збереження та облік музейних фондів, наукова робота, культурно-просвітницька робота, музейно-експозиційна, архівна, бібліотечна та видавнича діяльність, робота з засобами масової інформації. Структуру

заповідника формують відділи: адміністративний, бухгалтерія, господарський, науковий, культурно-освітньої діяльності, реставрації та реабілітації пам'яток, науково-фондової діяльності. За дослідженнями С. І. Задворного, «із 145 пам'яток архітектури і 112 містобудування, що розташовані на території заповідника у власності територіальної громади міста перебуває 61 пам'ятка (зокрема Кушнірська башта XVI ст., Стара фортеця XIV-XVII ст., Нова фортеця XVII ст., Будинок Польського магістрату XVI-XVIII ст., Вірменський колодязь 1638 р., Вірменський торговий будинок XVII ст., Казарми фортеці XVIII ст., будинки школи Кармелітів, Католицької семінарії, Духовної семінарії XVIII ст., житлові будинки XVI-XVIII ст. та ін.), у власності територіальної громади району – 1 (готель «Бельв'ю» XVII-XIX ст.), у державній власності – 6 (Келії Троїцького монастиря XVII ст., Будинок окружного суду 1850 р. та ін.), приватній – 23 (Будинок турецького намісника XVII ст., Пивоварний завод XIX ст., житлові будинки XVI-XIX ст.), релігійних громад – 12 (Костел францисканців XVI-XVIII ст., Будинок архієрея 1753 р., костел Домініканців з келіями XIV-XVIII ст., будинок Потоцького 1753 р., будинок Подільського єпископа XVI ст., комплекс кафедрального костелу XV-XIX ст.)» [32, с. 111].

У державній власності, що безпосередньо знаходяться на балансі заповідника, перебуває 42 об'єкти, зокрема Міська брама XVI-XVIII ст., Кравецька, Різницька, Гончарська башти та башта На Броді XVI ст., ковальські башти та Прибережна башта Нижньої Подільської брами XV-XVI ст., Підзameцька брама XVIII ст., Турецькі бастіони XVII ст., Вірменські бастіони XVI ст., Кріпосний міст XIV-XVII ст., Тринітарський костел та дзвіниця XVIII ст., Руська брама з баштами та укріпленнями XV-XVIII ст., будинок Руського магістрату XVI-XVIII ст., Петропавлівська церква XVI ст., Миколаївська церква XIV ст., Вірменські склади XVI ст., будинок Чарторийських XVI ст., комплекс Вірменського собору XV-XVIII ст., Здвиженська церква у Карвасарах 1799 р., будівля першої російської гімназії XIX ст., будинок Єзуїтського колегіуму 1756 р., грот-колодязь і фундамент

житлового будинку XVI ст., комерційний банк XIX ст., костел монастиря Домініканок із келіями XVIII ст. та ін. Питома вага пам'яток національного значення на території заповідника – 67%, що робить об'єкт надзвичайно цікавим для туристів [32, с. 112].

При заповіднику функціонує бібліотека, де є цінні фонди рідкісних видань та іконографічні джерела. Організуються екскурсії. Заповідником проводиться робота із ефективного використання відреставрованих приміщень пам'яток під виставково-експозиційну діяльність. У конференц-залі відбуваються тематичні виставки фотомитців, міжнародні пленери. Заповідник постійно проводить пошук нових, творчих підходів до розвитку туристичної галузі міста. Інакше кажучи, його потенціал достатній, або зацікавити найвибагливіші смаки.

У 1997 р. на базі палацо-паркового ансамблю початку XIX ст. у с. Самчики Старокостянтинівського району створено Державний історико-культурний заповідник «Самчики». До його складу входять палац, китайський будинок, брама та прибрамні будинки, церква XVIII ст. Заповідник є також об'єктом природнозаповідного фонду України – парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Самчиківський парк». Парк займає територію 18,8 га. У ньому ростуть 200 порід дерев і кущів, зокрема занесені до Червоної книги України. Фонди заповідника нараховують 2,7 тис. експонатів. Наразі історико-культурний заповідник проводить ретрореконструкційні роботи. Щорічно відбувається мистецьке свято – «Імпреза по-самчиківськи» та інші [32, с. 113].

Отже, форми презентації замкової мережі в регіоні є досить різноманітними і важливими для його розвитку. У вищевикладеному матеріалі бачимо роботу музеїв та заповідників з презентації замків, пам'яток архітектури, творів декоративно-прикладного мистецтва, що там експонуються, інше. Усі форми презентації: виставки (як тимчасові, так і постійнодіючі), фестивалі, конкурси, ін. здатні привернути увагу глядачів,

представників органів державної влади, бізнесу для подальшого розгортання інформації та конкретних бізнес-проектів з цієї проблематики.

Висновки до розділу 2

Структура культурно-мистецького простору регіону функціонує на основі системи базової мережі закладів культури, діяльність яких у достатньому обсязі забезпечує представлення різного роду соціокультурних послуг населенню та втілення їх художніх і творчих запитів.

Система мережі закладів культури клубного типу області сьогодні вимагає оптимізації відповідно до соціально-економічного становища громад, які їх утримують. У першу чергу, необхідно створити якісно новий перелік послуг у клубних закладах, щоб забезпечити їх рентабельність. Бібліотечна справа – одна із динамічних галузей КМС, яка займає провідні позиції щодо інформатизації та інноваційних форм діяльності як у сільській місцевості, так і у містах. Це у свою чергу, сприятиме збереженню мережі бібліотек та їх розвитку. При цьому потрібно звернути особливу увагу на якість кадрів, адже клубні працівники, як правило, найслабший сегмент у системі культурної практики.

Музейна справа та охорона культурного надбання – найперспективніші галузі, які, зберігши прогресивну динаміку розвитку та пропагуючи унікальні цінності, повинні стати рушієм поступального розвитку культури регіону. Видовищно-розважальна і відпочинково-дозвіллева діяльність перебуває наразі у стані реорганізації, пошуку нових напрямків роботи із глядачем. Тому важливим є розширення мережі цих закладів, спрощення доступу до них мешканців малих міських поселень та сільської місцевості.

Вся проведена масова робота у Шепетівському будинку культури та шкільній бібліотеці гімназії № 5 Шепетівської міської ради спрямована на виховання культури в дітей. В її діяльності використовувались такі форми: книжково-ілюстративні виставки, виставки-екібани, виставки-поради, брейн-

ринги, різноманітні турніри, бесіди за круглим столом, години спілкування, години-скорботи, вікторини, експрес-інформації, біо-інформини, літературні свята, 5 хвилин із мистецтвом, голосне читання, бібліотечно-бібліографічні уроки.

При Шепетівському будинку культури створена арт-студія «Україна в моєму серці». Розроблено і проведено систему заходів, спрямованих на пошук, виявлення та розвиток творчих здібностей підростаючого покоління, знайомство з різними техніками пращурів, які дають можливість дітям проявити себе, як громадянина та патріота, а також організація змістовного дозвілля.

У процесі роботи були виконані поставлені завдання: створення умов для самореалізації учасників арт-студії; творчий розвиток та розкриття їхніх талантів; об'єднання навколо будинку культури дітей різних уподобань; організація цікавого, культурного дозвілля; пропаганда та реклама різноманітних форм та видів дозвілля; сприяння процесу комунікативної діяльності; обмін досвідом при проведенні змістовного дозвілля; підняття престижу закладів культури під час проведення різних заходів.

РОЗДІЛ 3

КУЛЬТУРНА СФЕРА ЯК ФОРМА ПРЕЗЕНТАЦІЇ В ПРОГРАМАХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

3.1. Нові виміри просування власного культурного продукту в сучасних умовах: регіональний досвід

Територіальна структура культурно-мистецької галузі Хмельницької області – складна і багатогранна. Вона включає заклади культурно-мистецької галузі через територіальну диференціацію форм, виявів культурно-мистецького життя певної спільноти людей, розподіл об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, а також прояв аспектів інформаційної, політичної, національної, духовної, рекреаційно-туристичної діяльності населення. Одним із найважливіших компонентів, що окреслює риси культурно-мистецької галузі є територіальна організація державної влади, а саме: адміністративно-територіальний устрій області, регіональна структура управління культурою і мистецтвом, місцеві органи державної влади та місцевого самоврядування, інституційна структура галузі та її зв'язок із центром.

Культурно-мистецька галузь та її функціонально-територіальна структура формується і затверджується на законодавчому рівні із врахуванням місцевої специфіки культурного життя та рівня соціально-економічного становища області та окремих територіальних громад, на балансі яких знаходяться заклади культури. Тому думка останніх також має помітне значення.

С. І. Задворний виділяє таку класифікацію: «за функціональним призначенням виділяють такі групи закладів:

- культурно-просвітницькі заклади, що здійснюють архівну, бібліотечну, освітню діяльність у різних спеціалізованих навчальних закладах та відповідну клубну роботу;

- мистецькі заклади (концертно-видовищні установи), а також заклади, в яких реалізують творчу діяльність, професійні художники, скульптори, майстри народних художніх промислів, аматори мистецтва (діти, дорослі) та ін.;

- відпочинкові і розважальні заклади – організації шоу-бізнесу, дозвілля, пізнавально-культурного туризму.

За обсягом і змістом надання послуг виділяють такі культурно-мистецькі заклади:

- первинних послуг повсякденного споживання (клуби, бібліотеки, філіали дозвіллевих об'єктів);

- надання якісних послуг періодичного споживання (будинки культури, спеціалізовані публічні бібліотеки, демонстратори фільмів, музеї, школи естетичного виховання);

- надання високоякісних послуг епізодичного характеру (концертно-видовищні організації, вищі навчальні заклади культурно-мистецької освіти тощо)» [32, с. 152].

Функціонально-територіальна структура культурно-мистецької галузі області формується і перебуває у прямій залежності від базової мережі. Базова мережа закладів культури і мистецтва Хмельницької області (згідно із Законом України «Про культуру» (2010 р.) – це комплекс підприємств, установ, організацій державної та комунальної форми власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності регіону, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури [1]. Успішний розвиток територіальних громад забезпечують базові заклади культури і мистецтва, наприклад клуб або будинок культури із бібліотекою чи бібліотекою-філіалом. Це сприяє збереженню етнічно-культурної самобутності населення та його самоорганізацію. Виділяють два

рівні базової мережі закладів культури: місцевий – заклади культури комунальної форми власності; загальнодержавний – державні, в т. ч. національні заклади культури. Загальнодержавний рівень мережі представлений в області Національним історико-архітектурним заповідником «Кам'янець» та державними історико-культурними заповідниками «Меджибіж» і «Самчики». За дослідженнями С. І. Задворного, «місцеву базову мережу формують 1083 заклади культури клубного типу (1033 клубні заклади розташовані у сільській місцевості), 876 бібліотечних закладів, 57 початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади, 23 державні музеї, 3 театри, філармонія, 2 вищих культурно-освітніх навчальних заклади. Функціональне призначення мережі культурно-мистецької сфери – максимальне наближення культурних благ до населення та охоплення ними якнайбільшої кількості поселень. Тому й, власне, повноцінна реалізація культурної політики в Україні можлива лише за умов забезпечення населенню доступу до культурних благ та отримання якісних соціокультурних послуг» [32, с. 153]. Організація цілісного культурного простору регіону потребує реорганізації інфраструктури культурно-мистецької галузі. З метою прискорення інтеграції української культури до міжнародної культурної спільноти, органам державної влади та місцевого самоврядування необхідно сприяти відродженню місцевих традицій, надавати відкритий доступ до новітніх форм мистецтва.

За результатами дослідження можна стверджувати, що Хмельницька область має унікальний творчий потенціал та історико-культурну спадщину. Використання цих ресурсів повною мірою буде можливе лише тоді, коли будуть створені сприятливі умови для формування розгалуженої мережі закладів культури.

Якщо аналізувати дані дисертаційного дослідження С. І. Задворного, то бачимо картину, коли «4 групи районів із різними рівнями забезпеченості основними закладами культури і мистецтва у розрахунку на 1000 мешканців:

- I рівень – характерний для районів із розвинутою густою мережею закладів культури, зокрема, наявністю значної кількості кінозалів і музеїв. Найвищі показники забезпеченості у Білогірському, Теофіпольському і Старосинявському районах;

- II рівень – відповідає районам із відносно збалансованим розвитком усіх видів закладів культури. Однак, в окремих районах поряд із високими показниками забезпеченості бібліотеками, клубними закладами, повністю відсутні кінозали. Високими результируючими значеннями у цій групі виділяються Чемеровецький, Віньковецький і Волочиський райони;

- III рівень – відповідають усі решта районів області, окрім Хмельницького. Переважно це південно-західні та північно-східні райони. Досить низькі показники викликані, з одного боку, густонаселеністю територій, а з іншого – обмеженим числом культурно-мистецьких закладів;

- VI рівень – забезпеченості охоплює Хмельницький район. Але зауважимо, що мала кількість закладів у районі, зокрема у самому обласному центрі, компенсується їх потужним інфраструктурним потенціалом, значним ресурсним забезпеченням, широким спектром послуг і високим статусом» [32, с. 154].

Отже, населення Хмельницької області забезпечене закладами культури в достатній мірі. Але, потрібно зазначити, що існують деякі диспропорції, що вимагає, як організації роботи із введення в дію нових закладів, так і реорганізації нерентабельних.

Актуальним стало впровадження інноваційних засобів у видовищні програми та шоу-проекти у діяльності ЗККТ. Спільна робота ЗККТ із громадськими об'єднаннями та національно-культурними товариствами області також показала свої переваги. Нові ринкові умови спричинили необхідність комерціалізації в діяльності клубних закладів. Останнім часом досить часто використовуються платні послуги клубів, палаців і будинків культури у своїй роботі. С. І. Задворний зауважує, що «надходження коштів від платних послуг по всіх видах діяльності клубних закладів Хмельницької

області у 2020 р. складало 2904,4 тис. грн. (більше у порівнянні з 2019 р. на 274 тис.грн.), в тому числі у районах – 2029,5 тис. грн., у містах – 874,9 тис. грн.» [32, с. 100]. Триває пошук нових форм надання платних послуг клубними закладами області. Хмельницький обласний науково-методичний центр культури та мистецтва – провідна установа клубного типу, яка заснована у 2003 р. на базі обласного навчально-методичного центру культури Поділля (діє з 1939 р. як обласний будинок народної творчості) з метою формування єдиного культурного, мистецького та інформаційного простору Хмельницької області. Основними напрямками роботи центру є: розвиток народної художньої творчості; збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини; художньо-естетичне виховання підростаючого покоління та удосконалення початкової мистецької освіти; підвищення кваліфікації працівників культури області; розширення культурно-дозвілєвої діяльності закладів культури; інформаційно-аналітичне, методичне забезпечення діяльності клубних закладів та початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів області. Внутрішню структуру формують 7 відділів: науково-методичний відділ закладів культури клубного типу; відділ маркетингу, інноваційно-видовищних заходів та шоу-проектів; редакційно-видавничий відділ; відділ перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів; навчально-методичний відділ початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів; відділ народної творчості; відділ організаційно-технічного забезпечення. При Центрі працюють творчі колективи, дитячі театральна та вокальна студії, фольклорний гурт «Дай вік» [32, с. 100].

Останнім часом спостерігається активна діяльність культурно-мистецьких закладів в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, які популяризують творчі здобутки художників-аматорів, майстрів народного мистецтва та народних умільців. Декоративно-прикладне мистецтво регіону – явище багатоманітне. Воно розвивається у спектрах: народне традиційне мистецтво (народні художні промисли), професійне

мистецтво і самодіяльна народна творчість. «В області взято на облік 2160 художників-аматорів, майстрів та народних умільців, а також 196 ремісників. Серед них нововиявлених у 2020 р. 253 творчих особи та 25 ремісників. Найбільше умільців та майстрів працює у Дунаєвецькому (139), Ізяславському (148), Красилівському (183), Летичівському (127), Полонському (180), Шепетівському (172) та Ярмолинецькому (124) районах [32, с. 128-129]. У Хмельницькому ОНМЦКіМ сформовано відповідний банк даних на основі наданих районами та містами списків. Свої здібності та творчі навички громадяни області мають можливість реалізовувати в клубах за інтересами та любительських об'єднаннях. В регіоні функціонують 287 таких об'єднань, у яких займається 2650 творчих людей. Це вишивальниці, майстри з художньої обробки деревини, шкіри, металу, природних матеріалів, а також майстри з художньої кераміки, гончарства, художнього ткацтва, писанкарства, бісероплетіння тощо. Працює 137 дитячих об'єднань, де займається 1261 дитина. Найбільше таких клубних формувань у Старокостянтинівському, Красилівському, Шепетівському, Хмельницькому, Славутському районах [32, с. 129]. Виставкові заходи в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва відіграють значну роль у художньо-естетичному вихованні громадян, оскільки, відвідуючи виставки, ярмарки, глядачі не тільки отримують естетичну насолоду, але й підвищують свій культурний рівень і формують бажання навчитись декоративно-прикладному мистецтву, розвивати свої здібності. Організація та проведення таких заходів та участь у них творчих людей виступає засобом визнання, з боку громадськості, їх досягнень та надає можливість реалізувати бажаним свою творчу продукцію. За дослідженнями С. І. Задвального, «найбільше художніх виставок було проведено в Старокостянтинівському – (210) та Шепетівському (218) районах. Першість по художніх виставках належить Волочиському району, де було організовано та проведено 309 виставок» [32, с. 129]. Щороку значний внесок у розвиток аматорського мистецтва вносять кіно-, фото- та відеостудії. В основному вони спрямовані на фото- та

відеозйомку культурно-мистецьких заходів, створення художніх чи документальних фільмів про історію краю, збереження та популяризацію культурних надбань, тощо. «В області функціонує 9 кіно-, фотогуртків та студій, з них дві – дитячі. Загальна кількість учасників складала 40 осіб, в тому числі 13 дітей. Такі об'єднання працюють у Славутському, Чемеровецькому, Кам'янець-Подільському, Хмельницькому та Теофіпольському районах. Члени цих фотостудій організують фотовиставки, висвітлюючи пейзажі, побут. Разом з тим, у більшості районів області кіно-, фото-, відеомистецтво досі не набуло належного розвитку» [32, с. 129-130]. Причиною цього є загальне падіння інтересу до різних форм самодіяльної художньої активності через значну інформатизацію суспільства, а відтак нівелювання функції художнього колективу, яка полягала у художній до (освіті) широкого загалу населення.

Органи державної влади та місцевого самоврядування працюють над реалізацією проектів в межах Програми підтримки секторальної політики, підтримки регіональної політики України Міністерства розвитку громад та територій України.

Зокрема, Хмельницькою обласною державною адміністрацією у 2019 році створено проект програми «Реставрація пам'ятки архітектури місцевого значення «Будинок музею М. Островського» з реставрацією зовнішніх композицій та освітленням музею, відродженням привабливої туристичної локації в м. Шепетівка Хмельницької області.

Напрямок програми – збереження об'єктів культурного надбання, розвиток туристичної галузі та формування позитивного іміджу регіону. Метою цієї програми стало:

1. Реставрація архітектурної пам'ятки, відновлення музейної території як елементів інвестиційної системи регіону.
2. Створення сприятливих умов доступу до культурної спадщини регіону, створення позитивного іміджу м. Шепетівки як туристичного центру Хмельницької області.

Термін реалізації – 24 місяці.

Виконавчим комітетом Старокостянтинівської міської ради у 2019 р. створено проект «Реставрація пам'ятки архітектури національного значення – комплексу споруд оборонної башти у м. Старокостянтинів Хмельницької області».

Напрямок програми – збереження об'єктів культурного надбання.

Мета програми – проведення реставраційних робіт у спорудах Домініканського костелу з оборонною баштою, з можливістю використання їх під музейні виставки. Розвиток туристичної індустрії та просування позитивного іміджу регіону.

Термін реалізації – 33 місяці.

Ще один проект заслуговує уваги – це «Створення культурно-інформаційного простору «Королівська башта із зухвалим вітерцем»» виконавчого комітету м. Кам'янець-Подільськ, 2019 року.

Загальна мета проекту – реставрація архітектурної пам'ятки XVI століття «Кушнірська башта» та просування іміджу міста Кам'янець-Подільськ, створення на цій основі культурно-інформаційного простору.

Загальній меті підпорядковані конкретні цілі:

1. В межах реставрації архітектурної пам'ятки XVI століття «Кушнірська башта», здійснити розвиток туристичної інфраструктури;
2. В межах архітектурної пам'ятки «Кушнірська башта», створити умови для розвитку музейного та туристичного простору.

Термін реалізації – 24 місяці.

Очікувані результати вищезазначених програм – формування позитивного іміджу населених пунктів для подальшого залучення інвестицій, збільшення кількості туристів у області, підвищення економічного розвитку, потенціалу ОТГ [99].

Отже, робота в напрямі популяризації діяльності закладів культури, підвищення їх рівня презентативності та конкурентноспроможності на ринку послуг культурно-мистецької спрямованості в Хмельницькій області

проводиться і набуває задовільного характеру, однак вона потребує вирішення низки організаційних питань, провідним з яких є атестація кадрів на місцях, яка допоможе виявити наявний потенціал галузі, його спроможність до реалізації тих реформ, які розпочато в країні..

У наступному параграфі будуть окреслені проблеми у просуванні культурної продукції на сучасному етапі розвитку.

3.2. Проблемний ряд і тенденції в системі просування регіонального культурного продукту в сучасних умовах

Повноцінна реалізація культурної політики в Україні можлива лише за умов забезпечення населенню доступу до культурних благ та отримання якісних соціокультурних послуг. Організація розбудови цілісного національного геокультурного простору вимагає реорганізації закладів культурно-мистецької галузі, підвищення потенціалу їх інфраструктурної спрямованості.

Варто зазначити, що одним із ефективних і сучасних інструментів у здійсненні комунікації між населенням та державними органами влади є веб-сайти. Шепетівська міська рада не стала осторонь глобальних інформаційних перетворень у суспільстві й задля налагодження тісної співпраці із населенням, інформування власної діяльності, підвищення іміджу міста створили власний вебсайт: <https://shepetivka.com.ua/soc.html>.

Серед основних розділів, які розміщені на головній сторінці, є: «Головна», «Стрічка», «Статті», «Новини», «Блоги», «Фото» та ін. На сайті міста розміщується важлива інформація про події в місці що відбулися чи будуть проводитися, офіційні документи (положення про відділи, прийняті рішення, паспорт громади, тощо) та багато іншої інформації що може зацікавити як пересічного жителя громади, так і потенційних партнерів-інвесторів.

Отже, міська рада є важливим державним органом управління, що у своїй діяльності всіляко намагається відстоювати інтереси громади, визначає основи життєдіяльності територіальної громади, засади, форми та порядок здійснення нею місцевого самоврядування. Процвітання міста, а зокрема, благополуччя міської об'єднаної територіальної громади, залежить від того, як виконавчий комітет, органи самоорганізації населення зуміють налагодити конструктивну співпрацю. Почуття відповідальності перед виборцями, високий професіоналізм депутатів – це гарантія вироблення узгоджених позицій, прийняття виважених рішень в галузі культурно-мистецької спрямованості.

Але прогресивний розвиток інформаційного суспільства, не забезпечив продуктивної роботи закладів культурно-мистецької галузі. Основними причинами є:

- слабка взаємодія між органами державної влади та місцевого самоврядування з територіальними громадами;
- неспроможність вироблення ефективної моделі поступального розвитку регіональних закладів культури і мистецтва з врахуванням особливостей конкретної місцевості та ресурсу.
- фінансування галузі культури та мистецтва за залишковим принципом;
- низька платоспроможність населення та низька споживча ефективність культурно-мистецьких заходів;
- обмежений асортимент послуг в напрямі соціокультурного обслуговування населення;
- низький потенціал впровадження інноваційних технологій та різних форм надходження небюджетних, спонсорських коштів;
- застаріле матеріально-технічне обладнання в закладах культури та мистецтва, проблеми підтримки споруд в належному стані для їх експлуатації;

- проблема транспорту до населених пунктів, де є заклади культури і мистецтва та обмежене забезпечення транспортом для ведення гастрольної діяльності;

- значне залучення до культурно-мистецької галузі працівників інших спеціальностей, низька оплата праці та соціального забезпечення;

- низький рівень виробничої ефективності інформаційної та рекламної продукції про діяльність закладів культури та мистецтва, низький рівень якісної маркетингової продукції та якісного галузевого управління.

Утім головною причиною малоефективної діяльності є якість кадрового корпусу в усіх сферах галузі. Адже він часто не здатен критично оцінити власні дії, запропонувати оригінальні рішення тощо.

Основними причинами, які викликають диспропорції у рівнях забезпеченості населення закладами культури і мистецтва Хмельницької області, виявленими в процесі проведеного нами дослідження, слід назвати такі:

- особливості розселення населення;
- міграції, депопуляція та інші кризові демографічні процеси;
- деструктивні явища в регіональній економіці та культурно-мистецькій сфері, зокрема;

- нормативи чинного законодавства щодо базової мережі закладів культури;

- фінансово-господарські перешкоди для інтенсивної розбудови галузі [32, с. 184].

Вище зазначені причини практично мало залежать від діяльності конкретного працівника закладу культури та мистецтва, усе ж він мусить їх враховувати у своїй професійній діяльності, володіти належним арсеналом засобів і форм, які можна ефективно використовувати в подальшій культурній практиці.

На часі надзвичайно актуальним залишається проведення змістовного моніторингу забезпеченості населення закладами культурно-мистецької

сфери, якості надання ними послуг та транспортної доступності. В межах проведеного нами дослідження зрозуміло, що населення Хмельницької області забезпечено закладами культури на задовільному рівні. Однак все ж присутні суттєві регіональні диспропорції, що вимагає як проведення роботи із введення в дію нових закладів, так і оптимізації нерентабельних та формування територіального креативного культурно-мистецького прошарку. Одним із головних чинників розвитку галузі в регіоні є використання ресурсів культурно-мистецької сфери. Це викликано тим, що в останні роки спостерігаються тенденції до демократизації та гуманізації суспільного життя. З'являється прошарок людей, які ставлять собі за мету досягнути якомога більше інформації у художньому напрямі, задовольнити власні моральні та естетичні потреби. У цьому аспекті, важливою галуззю виступає також туристична галузь, зокрема активне залучення у туристичний бізнес закладів культури і мистецтва різних форм власності, які стали провідними об'єктами збереження, примноження та популяризації місцевих традицій та національного культурного надбання. Це може створити якісний продукт культурного туризму та забезпечить передумови для покращення рівня соціокультурного обслуговування населення. Особливо цінним це є для регіонів із швидкими темпами розвитку туризму, густою мережею культурно-мистецьких закладів та творчим потенціалом населення. Провідними факторами підвищення ролі культурно-мистецького напрямку стали трансформаційні процеси в соціально-економічній сфері держави ще на початку 1990-х років. Спостерігались помітні зміни у напрямі комерціалізації діяльності закладів культури та мистецтва, а також впровадження інноваційно-видовищних програм і шоу-проектів. Але державні заклади культури і мистецтва залишились провідною ланкою у проведенні дозвілля.

У контексті багатогранного впливу культурно-мистецької галузі на розвиток туризму виділяють п'ять рівнів культурного туризму:

- професійний, що базується на професійних контактах;

- спеціалізований, головною метою якого є задоволення культурних потреб туриста;
- неспеціалізований, при якому споживання культурних благ є невід'ємною, суттєвою частиною, але не головною метою туристичної подорожі;
- супутній, де споживання культурних благ в ієрархії мотивації туриста займає досить низьку позицію і, відповідно, стає додатковою, необов'язковою складовою його туристичної поведінки [32, с. 185].

Використовуючи мережу закладів культури і мистецтва Хмельницької області, варто звернути увагу на покращення представлення туристичних послуг супутнього і неспеціалізованого рівнів культурного туризму, а далі – розвивати спеціалізований і професійний.

Більш розвинутішими у туристичному плані постають ті заклади, які працюють у великих містах чи обласних центрах. Це будинки культури, театри, філармонії, цирки, центри народної творчості. Вони мають актуальний репертуар, інтерактивні форми роботи; займаються гастрольною діяльністю та надають свої приміщення для виступів інших митців і творчих колективів; доводять до глядача кращі зразки художньої творчості та виступають регіональними соціокультурними центрами.

Власну нішу зайняли музеї та художні галереї, презентують історичні та художні цінності, висвітлюють особливості духовного та побутового розвитку регіону. Інфраструктура цих закладів гарно підходить до проведення різноманітних культурно-мистецьких подій. Національні та державні музеї, заповідники спроможні надавати комплексні культурно-пізнавальні послуги туристам. Парки культури і відпочинку найчастіше проводять різноманітні культурні та спортивні заходи, фольклорні та етнографічні свята, музичні фестивалі, ярмарки та інші дозвіллієві заходи.

Сьогодні потужний потенціал отримали бібліотеки, архіви, книжкові магазини-салони, оскільки в умовах розвитку інформаційного суспільства заклади, що надають інформацію опинилися в тренді. Їм вдалось розширити

спектр послуг та поєднати основну роботу з культурно-масовою роботою, що виявилось затребуваним у суспільстві. На вістрі розвитку знаходяться заклади культури клубного типу. Вони, поряд з основною діяльністю, організацією та проведенням концертів, місцевих свят, стали працювати над створенням інформаційної бази про туристичні ресурси регіону. Першість у розважальному напрямі діяльності отримали ті клубні заклади, що побудували свою роботу на комерційній основі. Молодь охоче відвідує вечірки, дискотеки, виступи зірок шоу-бізнесу, тощо. Арт-кафе, ресторани стали тими закладами харчування, де, крім кухні, пропонується креативний інтер'єр, відвідувачі можуть побачити мистецькі виступи, інсталяції, тобто наблизитись до душі міста чи регіону.

У перспективі, ці напрями діяльності, можна було б використовувати у просуванні туристичної індустрії регіону. Це могло би виявлятися у проведенні різноманітних музичних фестивалів, у включенні до туристичної поїздки знайомство з культурним надбанням регіону, його традиціями, розробка арт-хоббі-турів, проведення майстер-класів народних художніх ремесел, просування у місцеве середовище різноманітних форм паблік-арту. Також важливо провести обговорення, на рівні конференцій, семінарів із залученням, крім науковців, митців, громадськості, представників місцевої влади, питання відносно спільного комплексного розвитку туристичної інфраструктури та закладів культури і мистецтва.

Отже, заклади культурно-мистецької галузі, як складова частина культурної інфраструктури, – потужний ресурс для формування повноцінного культурного ринку регіону. Недостатня увага до культури, мистецтва з боку держави та місцевих органів влади виступає стримуючим фактором для комплексного суспільного розвитку територій. Тому першочергове завдання загальнонаціональної політики Уряду – розбудова широкої мережі туристичної інфраструктури, яка б відповідала міжнародним стандартам та вимогам. Утім, не менш важливим є й бажання самих працівників щось роботи для підвищення ефективності функціонування

галузі. І лише цей тандем забезпечить ефективність реалізації будь-якої справи.

Висновки до розділу 3

Розбудова культурно-мистецької галузі сьогодні повинна спиратись на розвиток креативних напрямів діяльності. Інноваційний культурно-мистецький напрям являє собою об'єднання закладів, підприємств та організацій будь-яких форм власності, митців та мистецьких колективів окремої території, за підтримки органів державної влади, фахівців у галузі менеджменту і маркетингу, з метою подолання кризових явищ у галузі та підвищення її конкурентоспроможності. Його основою повинно стати формування фундаменту культурно-мистецьких центрів, які б стали вузлами креативних інноваційних зв'язків. Такими центрами можуть бути міста: Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Шепетівка – Центрального, Південного, Північного напрямів. Кожен із них має свої особливості та відмінності у розміщенні основних креативних центрів. Для Центрального регіону основні підгалузі культурно-мистецької галузі – музейна справа, бібліотечна справа, концертно-видовищна діяльність; для Південного – охорона культурної спадщини, музейна справа, народна аматорська творчість; для Північного – функціонування закладів культури клубного типу, народна аматорська творчість. Реорганізація культурно-мистецької галузі не повинна суттєво вплинути на структуру і основний напрям діяльності самої галузі. Але відкритим залишається питання у спроможності нових перспективних територіальних громад утримувати мережу первинних закладів культури, які є неприбутковими та глибокодотаційними.

І в цьому контексті знову акцентуємо увагу на освітньому чиннику, адже без набуття відповідних компетенцій сучасними працівниками культури, спілкування їх із провідними фахівцями галузі, зокрема й практиками, які активно долучаються сьогодні до освітньо-виховного

процесу, не можливо в принципі це питання зрушити з місця. Адже, до прикладу, у Рівненській області до 70% працюючих сьогодні в галузі не мають фахової освіти в обсязі навіть коледжу. Їхній освітній рівень обмежується лише місцевою ЗОШ, навчання в якій вони завершили понад 10-15 років тому і не здійснювали підвищення кваліфікації на жодному можливому сьогодні напрямі. Якщо до цього додати ще й факт виділення на сільський клуб 1-1,25 ставки, то навіть гіпотетично вірити в ефективність його роботи немає підстав. А ситуація на Рівненщині, як і Хмельниччині чи Волині в принципі тотожна, а відтак і форми, використані для її покращення чи змін, мають бути також тотожними.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, проведений аналіз спеціальної літератури, відповідної джерельної бази об'єкту нашого дослідження, а також і власної практичної діяльності авторки, надав можливість сформулювати наступні висновки:

- Обрана для розгляду проблема являє значний інтерес, оскільки сьогодні, у час становлення нової державності чи різноманітних глобалізаційних та пандемічних висновків специфіка роботи усіх структур українського суспільства має підпорядковуватися наявній ситуації і мережа установ культури не становить винятку;

- Територіальна організація культурно-мистецької сфери регіону формується під впливом загальних і регіональних факторів. До загальних відносяться ті, які визначають розвиток цієї галузі у державі загалом (нормативно-законодавчі, політико-культурні, в т.ч. й глобалізація, інтернаціоналізація). Актуальними проблемами територіальної ідентифікації населення Хмельницької області є депопуляція, подолання ідеологічних стереотипів радянського періоду, відновлення національної пам'яті, збереження історико-культурної спадщини тощо.

- Шепетівський міський будинок культури, як структурний підрозділ мережі установ культури району, відчуває на собі усі ці виклики і спрямовує власну організаційно-культурну діяльність на широкі верстви населення, надаючи перевагу роботі з молоддю;

- Історіографічна база даного питання достатньо різноманітна, утім, стосовно локального матеріалу, спрямованого на виявлення специфіки організації культурно-дозвілєвої діяльності, явно не достатньо як практичним працівникам, так і управлінцям галузі. Причина цього – фактично відсутні взаємозв'язки установ культури з мережею закладів вищої освіти, де є відповідні спеціальності, спрямовані на галузь, а також брак фахівців-управлінців у територіальних громадах, здатних усвідомити важливість культурно-дозвілєвої діяльності у сучасній соціокультурній

практиці. Та й самі практики галузі також не дуже переймаються фаховими питаннями, не ставлять їх у пріоритет власної подальшої організаційно-культурної діяльності. Не стимулює це і фактично відсутня система атестації місцевих кадрів у галузі, виключенням з якої є лише мережа музичних шкіл України, в якій ще функціонують відповідні критерії і яких дотримується керівний склад цих закладів. Відтак і стан справ там значно кращий;

- Утім, достатньо потужною є джерельна база наукового пошуку, представлена численними планами та звітами установ культури, сценаріями та іншою документацією, яка зберігається в поточному архіві обраної для розгляду установи. Сюди можна зарахувати і різноманітні обговорення авторки даного питання з місцевими практиками, інтерв'ю, проведені нею як з активом МБК, так і управлінцями та організаторами різних рівнів, причетних до галузі та й конкретної установи культури;

- Важливого значення у сучасній організаційно-культурній практиці набуває використання усіма співробітниками установи культури відповідних засобів стосовно її позиціонування у регіоні, що дасть можливість не лише залучати нових відвідувачів, але й постійно корегувати власну організаційно-культурну діяльність;

- У той же час, зважаючи на дуже повільну еволюцію галузі, навіть частково застосовані піар-технології у практиці обраного для розгляду закладу культури засвідчили ефективність цієї практики і важливість її подальшого використання;

- У розвитку культурно-мистецької галузі вагоме значення належить культурно-мистецькому потенціалу території. В ході дослідження виявлено, що найбільшу питому вагу у регіоні становить історико-культурний (понад 50 %), інфраструктурний (третина від загальної частки), духовно-культурний (решта) потенціал. За ступенем територіального поділу різних видів ресурсів, однорідністю презентації характеризуються такі види: творчий, інфраструктурний, управлінський, менш виражений – інноваційно-інвестиційний.

- Проведене дослідження також дало можливість зайвий раз переконатися, що лише ґрунтовна фахова освіта, помножена на відповідний практичний досвід роботи у закладі з широким обговоренням цієї проблематики та пошуком нових форм позиціонування кожної конкретної установи й стане важливим підґрунтям у зміні ситуації на краще, допоможе кожному конкретному клубу чи установі культури загалом знайти своє місце у сучасній регіональній культурній практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про культуру» [Електронний ресурс]: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
2. Закон України «Про національний культурний продукт» (2011) : [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/document/JG0OV00A>.
3. Наказ Міністерства культури і туризму України від 23.05.2007 р. «Про затвердження Примірного положення про клубний заклад» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0035655-07#Text>
4. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку в Україні традиційного народного мистецтва» (2008р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203/2008#Text>
5. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні» (2013 р.): [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717/2013#Text>
6. Аверьянов В. В. Традиция как преемственность и служение. *Человек*. 2000. № 2.
7. Актуальні проблеми розвитку культури села та шляхи їх вирішення *Матеріали регіональної наук.-практ. конф. (21 листоп. 2003 р.)*. Тернопіль – Терехівля, 2003. 36 с.
8. Ариарский М. А. Прикладная культурология : уч. пос. СПб. : СПбГУКИ, 1999. 587 с.
9. Бакальчук О. В. Подолання регіональної фрагментарності культурного простору України : аналітична записка [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Bakalchuk_analit-b8d2c.pdf

10. Безклубенко С. Д. Теоретико-методологічні засади етнокультурології. *Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології* : зб. наук. праць / Б. А. Головка, С. Д. Безклубенко, А. О. Ручка, Г. П. Чміль. Київ : ІК НАМ України, 2011. 480 с.
11. Белецька І. Соціальна значущість культурно-дозвіллевих установ в організації вільного часу молоді. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. Луганськ, 2009. № 1. С.33-38.
12. Белоконов В. И. Культурно-досуговая деятельность : учеб.-метод. пос. Мелитополь, 2002. 212 с.
13. Бердяев Н. А. Письмо тринадцатое «О культуре» (Философия неравенства). Москва : Наука, 1990. 315 с.
14. Бенедикт Р. Образы культуры / Человек и социально-культурная среда. Москва : Мысль, 1992. 328 с.
15. Береза А. В. Регіоналізм та регіоналізація: проблема теорії і практики. *Трибуна*. 2006. № 11-12. С. 73 – 79.
16. Бирженюк Г. М., Марков А. П. Основы региональной культурной политики и формирование культурно-досуговых программ. СПб. : СПбГУКИ, 1992. 128 с.
17. Бідна К. О. Туристичний рейтинг регіонів України: статистичний підхід. Дипломна робота на здобуття ОКР «бакалавр» за спеціальністю 242 «Туризм», Київ, 2021. 58 с.
18. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В.. Дозвіллєзнавство: навч. посіб Київ : Центр навч. літ., 2006. 208 с.
19. Бромлей Ю. В. Создано человечеством. Москва : Политиздат, 1984. 348 с.
20. Виткалов С. В. Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності : монографія / за ред. проф. В.Г.Виткалова. Рівне: ПП ДМ. 2012. 416 с.; Виткалов С. В. Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс (крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій,

культурології та музеєзнавства РДГУ: моногр.-довідк. вид. / за ред. проф. Виткалова В.Г. Рівне: А.Брегін, 2021. 550 с.

21. Вільчинська І. Ю. Етнічна і національна ідентичність сучасної української молоді : автореф. дис... канд. пол. наук: 23.00.05, НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2002. 20 с.

22. Воловик А. Ф. Педагогіка дозвілля: підручник. Харків : ХДАК, 1999. 329 с.

23. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. Москва : Наука, 1991. 280 с.

24. Гатальська С. М. Філософія культури : підручник. Київ : Либідь, 2005. 328 с.

25. Гапетченко Р. Ю. Дозвілля як фактор формування духовної культури сім'ї. *Актуальні проблеми теорії і практики художньої культури: зб. наук. пр.* 2014. № 1. С. 224 – 231.

26. Грицак Т. І. Трансформаційні процеси в галузі культури та шляхи їх розвитку (інфор.-метод.збірник). Київ : ДАААКМ, 2003. 22 с.

27. Дворкина М. Я. Информационное обслуживание. *Монографія соціокультурний підхід.* Москва : Изд-во МГУКИ:НПО «Профиздат». 2001. 254 с.

28. Долинська О. Особливості туризму Хмельницької області. *Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка.* Вип. 1-2 (66-67), 2017. С. 146-149.

29. Жарков А. Д. Технология культурно-досуговой деятельности : уч. пос. Москва : МГУК, 1998. 248 с.

30. Жигульский К. Праздник и культура. Москва : Прогресс, 1985. 380 с.

31. Забута Т. В. Розвиток національного інформаційно-культурного простору у контексті Закону України «Про національний культурний продукт». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [//http://mdgu-kid.at.ua/publ/rozvitok_nacionalnogo_informacijno_kulturnogo_prostoru_u_konteksti_zakonu_ukrajini_pro_nacionalnij_kulturnij_produktsi/1](http://mdgu-kid.at.ua/publ/rozvitok_nacionalnogo_informacijno_kulturnogo_prostoru_u_konteksti_zakonu_ukrajini_pro_nacionalnij_kulturnij_produktsi/1)

32. Задворний С. І. Територіальна організація культурно-мистецької сфери регіону (на матеріалах Хмельницької області): дис. ... канд. геогр. наук. 11.00.02. Тернопіль, 2016, 246 с.
33. Зерницька О. Культурна ідентичність і глобальна культура в добу глобалізації. *Політика і час*. 2003. № 11.
34. Ерасов Б. С. Социальная культурология : учеб.. Москва : ИНФРА-М, 1994. 384 с.
35. Іванова-Георгієвська Н. А Сучасна українська культура в світовому контексті пошуків справжності: мода на традицію». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.myslenedrevo.com.ua>
36. Історія української та зарубіжної культури: навч. посіб. / Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакурата. Київ : Знання, 2000. С. 295-299.
37. Каган М. С. Философия культуры. СПб. : СПбГУК, 1996.
38. Карпова Л. О. Поліфункціональність вільного часу в суспільстві. Київ : КНУКіМ, 1999. 55 с.
39. Кірсанов В. В. До питання методології проектування поліфункціональних соціально-культурних програм. *Вісник КНУКМ, «Педагогіка»*, 2002, № 6. С. 40-48.
40. Клубні заклади як осередки культурно-освітнього та дозвілєвого призначення: *Матеріали проблемно-цільового навчання клубних працівників*. Рівне.: РФ ДАКККіМ, 2008. С. 4.
41. Клубоведение : учеб. пос. / под ред. проф. С. Н. Иконниковой, В. И. Чепелева. Москва : Просвещение, 1980. 398 с.
42. Ключко Ю. М. Шляхи організації дозвілєвого спілкування молоді в процесі функціонування системи «клуб-бібліотека»: автореф. дис.... канд. пед наук 13. 00. 05. Київ : КНУКіМ, 1998. 20 с.
43. Коваль-Фучило І. Вплив глобалізації на функціонування полікультурного простору України. *Слово і час*. 2004. № 4.
44. Ковальчук С. Сучасні форми роботи в бібліотеках. *Бібл. планета*. 2014. № 2. С. 24-26.

45. Комарова А. І. Культурне відродження в Україні. Львів.: Фенікс, 1993. 188 с.
46. Комплексна Програма реалізації молодіжної політики та розвитку фізичної культури і спорту у м. Хмельницькому на 2012-2016 роки. Хмельницьк, 2012. 19 с.
47. Концепт культури: теоретико-методологічні та прикладні аспекти : *Зб. наук. праць*. Вип. 2 / Ю. П. Богуцький, Б. А. Головка, Г. П. Чміль. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2011. 320 с.
48. Кравченко О. В. Культурна політика України в парадигмах сучасності: теоретико-методологічні аспекти культурологічної інтерпретації : монографія. Харків : ХДАК, 2011. 288 с.
49. Кравченко С. В. Соціально-педагогічні умови використання фольклору в художньо-масовій роботі установ культури: автореф. дис... канд.. пед. наук: 13. 00. 05 / Київськ. держ. ін-т к-ри. Київ, 1997. 16 с.
50. Крымский С. Б. Контуры духовности: новые контексты идентификации. *Вопросы философии*. 1992. № 12.
51. Культурна політика в Україні. Аналітичний огляд / [за ред. О. Гриценка]. Київ : УЦКД, 2007. 160 с.
52. Лісовий В. С. Культура та цивілізація. *Філософська та соціологічна думка*. 1993. № 1.
53. Максимовська Н. О. Активізація соціально-виховного потенціалу регіонального соціокультурного простору в процесі анімаційної діяльності. *Вісник ХДАК*. 2012. Вип.37. С. 249-260.
54. Марков О. И. Сценарно-режиссерские основы художественно – педагогической деятельности клуба. Москва : Просвещение, 1988. 160 с.
55. Матеріали з досвіду роботи закладів клубного типу Рівненської обл. // <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/publication/content/654.htm>
56. Матеріали з досвіду роботи клубних закладів Здолбунівського району // <http://lib.ukrsd.com.ua/>

57. Межуев В.М. Культурология как наука. *Вопросы философии*. 1997. № 2.
58. Мироненко А.Ф. Інноваційні заклади культури клубного типу в Україні: досвід, проблеми, перспективи. Київ : ІПКПК, 1998. 28 с.
59. Мистецтво і культурний простір : інформаційні матеріали науково-практичної конференції (14 травня 2015 р.). Київ : КДІДПМД ім. М. Бойчука [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kdidpamid.edu.ua/new/новини/науково-практична-конференція>
60. Мудрик А. В. Социализация человека: уч. пос. для вузов. Москва : ИЦ «Академия», 2004. 304 с.
61. Нагорный Б. Г. Социологические аспекты культуры современного общества. *Полифоническая культура Украины: Материалы региональной науч.-практ. конф.* Луганськ.: Янтарь, 2005. Вып.1.
62. Національна культура в сучасній Україні (Гол. ред. колег. І. Курас). Київ : Асоціація «Україна», 1995. 336 с.
63. Недзвецька О. В. Інформаційно-художні дійства в культурному просторі Західної України. *Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології* : матеріали УІІ Міжнар. наук.-творчої конф. (16 квіт., 2015 р.). Київ : НАКККіМ, 2015. С. 123 – 125.
64. Патракеєв І. М. Онтологічне дослідження міського середовища. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://urss.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-23/159-168.pdf>
65. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ : Кондор, 2005. 408 с.
66. Петрова І. Культура молодіжного дозвілля як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа: наук.-пед. журнал*. 2007. № 7/8. С. 19-22.
67. Петровський О. М. Моделювання форм організації вільного часу особистості як умова розвитку культури в Україні. : автореф. дис. канд. пед. наук. 13. 00. 06. Київ.: КДІК, 1998. 146 с.

68. Перенчук Ю. М. Використання гри як засобу святкового спілкування учасників масових театралізованих дійств: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.05. Київ : КНУКіМ, 1998. 20 с.
69. Пича В. М. Культура досуга / В. М. Пича, И. В. Бестужев-Лада, В.М. Дымов, Г.П. Орлов, Л.Н. Коган, В.Т. Лисовский Київ : Изд-во КГУ им. Т. Г. Шевченка, 1990. 240 с.
70. Подольська Е. А. Кредитно-модульний курс культурології: навч. посіб. / Е. А. Подольська, В. Д. Лихвар, Д. Е. Погорілий. Київ : Центр навч. літ., 2004. 368 с.
71. Подольська Є. А. Культурологія: навч. посіб. / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, К.А. Іванова. Київ : Центр навч. літератури, 2003. 248 с.
72. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Харків : ХДУ 1999. 248 с.
73. Поліщук Л. О. Рекреаційний потенціал закладів клубного типу. /Педагогічні та рекреаційні технології а сучасній індустрії дозвілля : Матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. (5 черв. 2006 р.). Київ : КНУКіМ, 2006. С. 102 – 104.
74. Поліщук Л. О. Заклади клубного типу України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : Зб. наук. пр...* Вип. 23. Київ : ДАКККіМ. 2009. С. 176-184.
75. Попов Б. В. Життя етносу: соціокультурні нариси: навчальний посібник / Б. В. Попов, В. О. Ігнатов, М. Т.Степико. Київ : Либідь., 1997. 240 с.
76. Реалізація державної політики України в галузі культури: аналітичний звіт Мінкультури України за 2015 р. Київ : НАКККіМ, 2015. 218 с.
77. Роздержавлення в культурній сфері: світовий досвід та українські реалії (за ред. О. Гриценка). Київ : УЦКД, 2001. 51 с.

78. Ручка А. О. Соціологічний моніторинг культурних практик населення України за період 1994–2000 рр. : Матеріали наук.-практ. конф.. Київ : ДАКККиМ, 2001. С. 83-91.

79. Садовенко С. М. Клубні заклади як важливий чинник становлення та розвитку культури регіонів України: функції та форми діяльності. *Вісник НАКККиМ*. 2015. № 1. С. 42 – 50.

80. Садовенко С. М. Обласні центри народної творчості як чинник розвитку культури України: регіональний вимір. *XI Культурологічні читання пам'яті В. Подкопаєва «Взаємодія культур і збереження розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізації»* : збірник матеріалів. Київ : НАКККиМ, 2013. С. 33–59.

81. Семашко О. М., Суїменко Є.І. Культурне життя України в період соціально-економічних перетворень. *Національна культура в сучасній Україні*. Київ : Україна, 1995. С.322- 335.

82. Сутнісні принципи культури ... [Електронний ресурс] : Режим доступу: <https://vuzme.pp.ua/187-kultura-civilzacia.html>

83. Сподарева Н. И. Традиционная культура: виды, пути развития. Київ : Магістр – S, 1997. 244 с.

84. Старовойтова Н. О. Художня творчість у системі національної культури. *Національна культура в сучасній Україні*. Київ : Україна, 1995. С.106 – 121.

85. Табачковський В. Гуманізм та проблема діалогу культур. *Філософська думка*. 2001. № 1.

86. Тихомирова Є. Б. Історико-культурний потенціал Волинського регіону як основа формування регіонального іміджу. *Слов'янський вісник*. Рівне : РІС КСУ, 2011. С. 256-261.

87. Тоффлер Э. Третья волна. Москва : Наука, 2002.

88. Троєльнікова Л. Традиції, обряди, ритуали як формуючі компоненти художнього простору України. *Методологічні проблеми культурної антропології та етнокультурології* : зб. наук. праць / Б.А.

Головко, С. Д. Безклубенко, А. О. Ручка, ГП. Чміль. Київ : ІК НАМ України, 2011. 480 с.

89. Філіна А. П. Культурний простір: його основні види та культурна діяльність суспільства щодо задоволення соціокультурних потреб громадян. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. Вип. I (6). Київ : НАКККІМ, 2016. С. 82 – 86.

90. Цимбалюк Н. М. Інституціональна модернізація культурно-дозвілдової сфери в Україні: дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04. Київський НУ т ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2005. 40 с.

91. Цимбалюк Н. М. Сучасний клуб: яким йому бути? *Посвіт*, 1993, № 3. С. 3.

92. Шевердін К. М. Дегуманізуючі аспекти сучасної культури що впливають на зниження рівня духовності людини, суспільства і національних культур [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.myslenedrevo.com.ua>

93. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. пос.. Київ : Знання, 2004. 348 с.

94. Шейко В. М. Культурологія: навч. пос. / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький, Е. В. Герасимова. Київ : Знання, 2012. 244 с.

95. Шинкаренко Ю. Сітьові структури і криза ідентичності: соціальні наслідки глобалізації. *Філософська думка*. 2000. № 4.

96. Щебра Г. Сучасні особливості організації дозвілля і відпочинку молоді в Україні: соціологічний аспект / Г. Щебра, Р.Яремкевич. *Молодіжна політика: проблеми і перспективи*. Дрогобич, 2006. С. 56-68.

Неопубліковані документи:

97. Звіт роботи Шепетівського МБК за 2020 рік. *Поточний архів Шепетівського МБК*.

98. Звіт роботи Шепетівського МБК за 2019 рік. *Поточний архів Шепетівського МБК*.

Інтернет-джерела:

99. Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельницької обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://kultura.km.ua/archives/category/kultura>

100. Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека – офіційний сайт. Режим доступу: http://ounb.km.ua/news/2021/2021_10_08_2/2021_10_08_2.php

101. У Шепетівці відбувся регіональний багатожанровий фестиваль «Мистецьке коло». Режим доступу: <https://shepetivka.com.ua/novyny/kultura/8851-u-shepetivtsi-vidbuvsia-rehionalnyi-bahatozhanrovyi-festyval-mystetske-kolo.html>

102. Шепетівський будинок культури. Офіційний сайт. Режим доступу: <https://3840.com.ua/places/osvita/sekcyi-gurtki/67-mskiy-budinok-kulturi.html>

103. Шепетівський будинок культури у facebook. Режим доступу: <https://www.facebook.com/shepetivkaculture/>

104. Шепетівка. Сайт міста. Культура. Режим доступу: <https://3840.com.ua/news/kultura/>

105. Шепетівська міська рада. Відділ культури. Режим доступу: <https://shepetivka-rada.gov.ua/viddil-kulturi/#1522830900673-779844ef-4a07>

106. Шкільна бібліотека ЗОШ № 5 Шепетівської міської ради Хмельницької області. Режим доступу: http://sh-pansion.ucoz.ua/index/shkilna_biblioteka/0-139

ДОДАТКИ

Додаток 1

Колективи-лауреати (переможці 1, 2, 3 місця та гран-прі)
обласних, всеукраїнських, міжнародних конкурсів
Шепетівського міського будинку культури м. Шепетівка
станом на 01.01.2021 року

№ з/п	Повна назва колективу	Адреса колективу	Прізвище, ім'я, п.б. керівника колективу	Назва та адреса заходу	Нагорода, яку отримав колектив
Вокально-хорового жанру					
1.	Хоровий колектив Ветеран	Шепетівський МБК	Шнайдер А.Ф	Різдвяна зірочка МБК	Подяка за участь у фестивалі колядок
2.	Народний аматорський вокальний ансамбль «Колорит»	Шепетівський МБК	Башинська Ольга Євгенівна	«Різдвяна зірочка» 10-тий фестиваль колядок Обласний дистанційний фестиваль «Я- артист» Обласний дистанційний огляд-конкурс народних звичаїв та обрядів «Стелися, барвінку» Всеукраїнський дистанційний фестиваль української пісні «Щира пісня над Жердям летить»	Подяка за участь Перше місце, диплом, кубок Третє місце, диплом, кубок Друге місце, диплом, кубок
3.	Зразковий театр естрадної пісні «Водограй»	Шепетівський МБК м.Київ	Полуденко Лариса Іллівна Полуденко Лариса Іллівна	10-й міський фестиваль колядок і щедрівок «Різдвяна зірочка» Міжнародний багатожанровий конкурс мистецтв «A GALAXY OF WINNERS» (дистанційна участь) Всеукраїнський багатожанровий конкурс мистецтв «Різдвяний калейдоскоп талантів» (дистанційна участь)	Подяка за участь Лукашук О.- дипломом лауреата І ступеня. Середня група- дипломом лауреата І ступеня. Лукашук О.- дипломом лауреата І ступеня. Подяка керівнику.
Музично-інструментального жанру					
4.	Народний аматорський ансамбль «Диксиленд»	Шепетівський МБК	Кабацій Іван Іванович	Обласний дистанційний огляд-конкурс аматорських ансамблів духових інструментів та духових оркестрів.	Лауреати І ступеня
5.	муніципальний естрадно-духовий оркестр	Шепетівський МБК	Кабацій Іван Іванович	Обласний дистанційний огляд-конкурс аматорських ансамблів духових інструментів та духових оркестрів.	Лауреати І ступеня
Хореографічного жанру					
6.	Народний	Шепетівський	Новомодна	Всеукраїнський фестиваль-	Диплом та

	аматорський театр танцю «Віват»	кий МБК	Олена Миколаївна	конкурс «Я –зірка!» м.Вінниця 22.02.20. III Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Срібне сяйво-2020» м.Хмельницький Всеукраїнський фестиваль-конкурс мистецтв «Атом добра та любові» м.Нетішин Змагання зі спортивно-бальних танців «Алея слави» м.Рівне 18.10.20. Кубок Західної України IUDE «INTISAR DANCE» м.Хмельницький 26.11.20 Міжнародний конкурс-фестиваль мистецтв «UKR WEST ART FEST» м.Трускавець 3-6 грудня Міжнародний фестиваль-конкурс «Кубок Фараона» Єгипет 8-15.12. Обласний багатожанровий дистанційний конкурс «Я – артист» м.Хмельницький	кубок за II місце Лауреат I, II, III місце Диплом I ступеня та кубок Дипломта медаль за I-IV місце Диплом та кубок за I місце Диплом та кубок лауреата II та III премії Диплом та кубок лауреата за I та II місце Лауреат I та II премії
Театрального жанру					
7.	Народний аматорський театр-студія «Браво»	Шепетівський МБК	Червінська Галина Володимирівна	1. м. Хмельницький Обласний багатожанровий дистанційний конкурс «Я артист» 2. м. Хмельницький Відкритий дистанційний фестиваль-конкурс аматорських театрів «Шарварок на Хмельниччині»	Диплом: «Театральна творчість» – III місце; художнє слово – III місце та за участь. Диплом: Драматичний театр - II місце, уривок – II місце; художнє читання – III місце; «кращий режисер»
8.	Театр-студія «ДИВОВИЖНІ»	Шепетівський МБК	Рабчевська Юлія Іллівна	1. м. Хмельницький Обласний багатожанровий дистанційний конкурс «Я артист»: 2. Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Срібне сяйво - 2020» 3. Загальноміська акція «Привітай свою матусю» ; 4. Загальноміська акція «Моя родина як вишиванка»	Театральна творчість – III місце (вікова категорія 7-10 років); Художнє слово – II місце; III місце; III місце;

Директор МБК

В.І.Талімончук

			колективів	учасників			колективів	учасників
Народний спів								
Хор	1	27						
Ансамбль	1	14	1	14				
Капела бандуристів								
Індивідуальний спів								
Академічний спів								
Хор								
Ансамбль								
Індивідуальний спів								
Естрадний спів								
Ансамбль	1	6	1	6	2	20	1	15
Індивідуальний спів								
Хор								
Авторська пісня								
ВСЬОГО:	3	47	2	20	2	20	1	15

**Список колективів вокально-хорового жанру Шепетівський міський будинок культури
станом на 01.01.2021 року**

№ з/п	Назва колективу	Електронна адреса або інтернет-сторінка	Творче направлення	Клубний заклад	ПІБ керівника (контактний телефон)	Дата народження	Освіта, спеціальність	Стаж роботи	Кількість учасників
1.	народний аматорський ансамбль української пісні «Колорит»	shepet_mbk@ukr.net	Народний спів	Шепетівський МБК	Башинська Ольга Євгенівна	07.04.1967р	с/спеціальна Терехівлянське культурно-освітнє училище, 1985р	3	14

2.	народний аматорський ансамбль «Ретро»	shepet_mbk@ukr.net	Естрадний спів	Шепетівський МБК	Легка Людмила Григорівна	17.10.1973р	Вища Рівненський Державний інститут культури	3	6
3.	Хоровий колектив «Ветеран»	shepet_mbk@ukr.net	Народний спів	Шепетівський МБК	Шнайдер Анатолій Федорович	13.04.1960р	Вінницький державний педагогічний університет 1985 р	3	27
4	зразковий дитячий театр естрадної пісні «Водограй»	shepet_mbk@ukr.net	Естрадний спів	Шепетівський МБК	Полуденко Лариса Ілінічна	06.07.1970р.	с/пеціальна, Луцьке педагогічне училище, 1990 спец.: музичне виховання	8	15
5	Студія при зразковому дитячому театрі естрадної пісні «Водограй»	shepet_mbk@ukr.net	Естрадний спів	Шепетівський МБК	Полуденко Лариса Ілінічна	06.07.1970р.	с/пеціальна, Луцьке педагогічне училище, 1990 спец.: музичне виховання	8	5

**Аматорське хореографічне мистецтво
Шепетівського міського будинку культури
станом на 01.01.2021 року**

№ з/п	Різновид хореографічного мистецтва	Дорослі колективи				Дитячі колективи				Всього колективів (дорослі+дитячі)
		Всього колективів	В них учасників	Із них зі званням «народний»		Всього колективів	В них учасників	Із них зі званням «зразковий»		
				Всього колективів	В них учасників			Всього колективів	В них учасників	
1.	Народний танець									
2.	Сучасний танець					2	54			2
3.	Бальний танець	1	52	1	52					1

4.	Класичний танець								
ВСЬОГО:		1	52	1	52	2	54		3

**Список колективів хореографічного жанру
Шепетівського міського будинку культури
станом на 01.01.2021 року**

№ з/п	Назва колективу	Електронна адреса або інтернет-сторінка	Творче направлення (народний, сучасний, бальний, класичний)	Клубний заклад	ПБ керівника (контактний телефон)	Дата народження	Освіта, спеціальність	Стаж роботи	Кількість учасників
1	народний аматорський театр танцю «Віват»	olena_novomodna@ukr.net	Бальна хореографія	Шепетівський МБК	Новомодна Олена Миколаївна 067 8655 281	02.10.1987р.	Вища, магістр. Рівненський державний гуманітарний університет 2010р. спец.: «Хореографія	14	52
2	Підготовча студія при народному аматорському театрі танцю «Віват»	olena_novomodna@ukr.net	Сучасна хореографія	Шепетівський МБК	Новомодна Олена Миколаївна 067 8655 281	02.10.1987р.	Вища, магістр. Рівненський державний гуманітарний університет 2010р. спец.: «Хореографія	14	42
3	хореографічна студія «Тріумф	shepet_mbk@ukr.net	Сучасна хореографія	Шепетівський МБК	Власюк Анастасія Дмитрівн	24.10.1989	Вища, спеціаліст Рівненський державний гуманітарний університет, 2012р. спеціал.: «Хореографія	7	12

Шепетівський міський будинок культури
СПИСОК НАРОДНИХ МАЙСТРІВ, УМІЛЬЦІВ, ХУДОЖНИКІВ-АМАТОРІВ М. ШЕПЕТІВКА
станом на 01.01.2021 року

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Жанр народної творчості	Домашня адреса, номер тел.	Дата народження	Місце роботи, посада
1.	Столярчук Дарина	декупаж	вул. Героїв Небесної Сотні, 33	12.05.1998 р.	Майстриня студії «Сонце в долонях»
2.	Поліщук Тетяна	вишивка	Проспект Миру, 21\6	06.03.1999 р.	Студентка Шепетівського коледжу Подільського ДАТУ
3.	Чавро Анастасія	вишивка бісером	Проспект Миру 21\6	25.10.1997 р.	Студентка Шепетівського коледжу Подільського ДАТУ
4.	Палій Уляна	вишивка бісером	Проспект Миру 23\2	30.08.1997р.	Студентка Шепетівського коледжу Подільського ДАТУ
5.	Лукашук Дарина	обереги	вул. Залізнична, 26\3	26.01.2001 р.	Вихованка ЦНТТУМ
6.	Максим Тетяна	обереги	вул. Першотравнева, 123	12.06.2001 р.	Вихованка ЦНТТУМ
7.	Рула Світлана	валяння з вовни	вул. Островського, 35\10	1970 р.	ЦДЮТ, психолог
8	Девель Наталія Володимирівна	вишивка бісером	с. Травлин	19.09.1982р.	ЦНТТУМ, керівник гуртка
9.	Дячук Любоп	дизайн	вул. Мануїльського, 4	19.02.1997 р.	Студентка Грицівського ВХПУ № 19
10.	Підлубний Ігор Анатолійович	художник	вул. Горького, 3	12.08.1990 р.	Майстер виробничого навчання ВХПУ № 19
11.	Греля Катерина Василівна	вишивка бісером	вул. Чкалова, 36\21	14.11.1948 р.	пенсіонер
12.	Попович Оксана	художник - аматор	вул. Героїв Небесної Сотні, 65\3	13.12.1999р.	НВК № 2, школа - гімназія
13.	Поліщук Олена	художник - аматор	вул. Островського, 45\5	14.08.1997р.	Студентка медичного училища
14.	Слюсар Софія	художник - аматор	вул. М. Дзювльського, 6а\1	08.08.2000р.	Учениця ДХШ, 6 клас
15.	Савчук Тетяна Володимирівна	художня обробка шкіри	вул. Терешкової, 35	25.03.1974р.	Керівник гуртка ПНЗГШСЗ
16.	Савчук Наталя Володимирівна	квілінг	Вул. Першотравнева, 23	05.10.1982р.	Домогосподарка
17	Сорока Віра Іванівна	вишивка	вул. М. Дзювльського, 3а/19	11 .06. 1957р.	пансіон, тех.працівник.
18	Прокоп'юк Марія Антонівна	вишивка	Проспект Миру 43/20	01. 04.1980р.	Домогосподарка
19	Прокоп'юк Роман	вишивка	Проспект Миру 43/20	10.11.1999р.	учень ЗОШ №2

20	Максимюк Світлана Миколаївна	вишивка	Проспект Миру 44/20	24.10.1974р.	закрійник верхнього жіночого та чоловічого одягу
21	Басай Анна Анатоліївна	вишивка бісером	вул. Островського 68 В, 47	26.01.1974р.	БНТ, станція Шепетівка інструктор
22	Капелюх Галина Віталіївна	вишивка	вул. Тітова, 3	12.06.1968 р.	пенсіонер
23	Чинюк Світлана Іванівна	вишивка	вул. Островського, 45\3	19.09.1964р.	Фінансове управління Шепетівської МДА, заступник начальника
24.	Тарасенко Олексій Павлович	художник	вул. Героїв Небесної Сотні	08.02.1959 р.	Не працює
25.	Мирончук Володимир Іванович	художник	вул. Героїв Небесної Сотні	12.08.1958 р.	Приватний підприємець
26	Дячук Дарина Володимирівна	художник - декоратор	Проспект Миру 36\10	03.11.1973 р.	Майстриня студії «Сонце в долонях»
27	Свинарчук Аліна Анатоліївна	бісероплетіння	Проспект Миру, 39	13.12.1999р.	учениця ЗОШ №3
28	Крушевська Тетяна Миколаївна	бісероплетіння	Проспект Миру, 41	14.08.1997р.	Студентка Шепетівського медучилища
29	Сідлецька Аліна	бісероплетіння	вул. Островського, 5\3	04.05.1999р.	Учениця НВК № 2
30.	Козак Наталія Леонідівна	робота з природними матеріалами	вул. Першотравнева, 26	25.03.1974р.	Головний спеціаліст Шепетівського центру зайнятості
31	Березовська Юлія	скрап - букінг	вул. Старокостянтинівське шоше, 35\3	14.08.1991р.	Майстриня студії «Сонце в долонях»
32	Столяр Світлана Василівна	вишивка бісером	Проспект Миру, 36\10	01.05. 1971р.	Майстриня студії «Сонце в долонях»
33	Колотова Олена Володимирівна	бісероплетіння	вул. Гончарова, 6	03.11.1973 р.	Будинок творчості школярів, керівник гуртка
34	Багнюк Валентина Іванівна	вишивка	пров. Хвильового, 7	18.12.1979 р.	Домогосподарка
35	Борищук Леся Казимирівна	вишивка	вул. Героїв Небесної Сотні, 14/7		Завідувач загального відділу районної ради
36	Юзвенко Олена Миколаївна	машинна вишивка	вул. Чкалова, 125	06.05.1980 р.	Спеціаліст відділу міської ради
37	Ревіна Жанна Миколаївна	вишивка	вул. Генерала Шухевича, 48	25.02.1978 р.	Домогосподарка
38	Багнюк Сергій Григорович	різьблення по дереву	пров. Хвильового, 7	27.06.1979 р.	Вчитель історії та праці НВК № 3
39.	Елеон Надія Єфремівна	Майстер народного мистецтва	вул. Валі Котика, 106	10.02.1951 р.	Викладач Шепетівської ДХШ
40.	Новомодна Лілія Миколаївна	В'язання одягу гачком та спицями	вул. Героїв Небесної Сотні, 28\58	07.08.1967 р.	Продавчиня, магазин «Комфорт»
41.	Семенишина Ганна Валентинівна	дизайнер	вул. Українська, 106а\36	1989 р.	Вчитель трудового навчання, НВК№2

Гуртки, студії і любительські об'єднання по декоративно-прикладному мистецтву
Шепетівський міський будинок культури
станом на 01.01.2021 року

№ з/п	Клубний заклад	Студії, гуртки, об'єднання		В них учасників		ПІБ керівника	Чи носять звання (рік присвоєння)
		Назва гуртка, студії, об'єднання	Вид ДПМ	дітей	дорослих		
1.	Шепетівський міський будинок культури	Арт-студія для дітей «Україна в моєму серці»	Образотворче мистецтво (малювання, ліпка, аплікація, витинанка)	8		Плахтій Ольга Миколаївна	
Всього:							

Аматорське театральне мистецтво
Шепетівський міський будинок культури
станом на 01.01.2021 року

№ з/п	Різновид театрального мистецтва	Дорослі колективи				Дитячі колективи			
		Всього колективів	В них учасників	В тому числі зі званням «народний»		Всього колективів	В них учасників	В тому числі зі званням «зразковий»	
				Всього колективів	В них учасників			Всього колективів	В них учасників
1.	Драматичний театр	1	12	1	12	2	24		
2.	Гуртки художнього читання								
3.	Агітаційні бригади								
4.	Лялькові театри								
5.	Циркові колективи								
ВСЬОГО:		1	12	1	12	2	24		

Список любительських об'єднань та клубів за інтересами*
Шепетівського міського будинку культури
станом на 01.01.2021 року**

№ з/п	Назва	Електронна адреса або інтернет-сторінка	Кількість учасників	Клубний заклад	ПІБ керівника	Дата народження	Освіта	Учбовий заклад (спеціальність)	Стаж роботи
1	Клуб патріотичного виховання «ОТГ-23»	shepet_mbk@ukr.net	27 чол	Шепетівський МБК	Драчук Олена Миколаївна	01.01.1978	н/вища	4 курс Хмельницька філія міжрегіональна академія управління персоналом	3 р.

Директор Шепетівського МБК В.І.Талімончук

ЗДОБУТКИ ШЕПЕТІВСЬКОГО МБК

Колектив Народний аматорський вокальний ансамбль «Колорит»

продовження Додатку 6

**Тематичний захід, присвячений 30-й річниці Незалежності України
«Україна. 30 кроків вперед» (Шепетівський МБК, 23.08. 2021р.)**

Народний аматорський вокальний ансамбль «Колорит», II премія у Міжнародному фестивалі «Таланти 21 століття» (м. Балчик, Болгарія, 04 - 08 .09. 2021 р.)

Народний аматорський театр танцю «Віват» (керівник Олена Новомодна), володарі кубку Гран-прі в міжнародному фестивалі-конкурсі дитячої та юнацької творчості «BUKOVEL-FEST» («Буковель», 05. 10. 2021 р.)

Народний аматорський театр танцю «Віват», Народний аматорський вокальний ансамбль «Колорит», Народний аматорський ансамбль «Ретро» вітають учасників АТО з нагоди Дня захисників та захисниць України та Дня українського козацтва (Шепетівський МБК, 13.10. 2021р.)

**Керівник Шепетівського МБК - участь в обласному семінарі
«Менеджмент креативних культурних індустрій» (м. Хмельницьк,
Хмельницький бласний науково методичний центр культури і мистецтв)**

Культурно-мистецька діяльність Шепетівської міської бібліотеки

Працівники Шепетівської міської бібліотеки разом із Шепетівським МБК провели свято до 30 річчя Дня незалежності України «Вимріяна поколіннями». Джерело: [Шепетівська міська бібліотека №1 у facebook. <https://www.facebook.com/groups/203513443390593/permalink/1111910945884167/>]

**Фестиваль «Мистецьке коло» ((Шепетівський МБК) Джерело:
[Шепетівська міська бібліотека №1 у facebook.
<https://www.facebook.com/groups/203513443390593/permalink/1111910945884167/>]**

Шепетівська міська бібліотека №1 разом з міською бібліотека для дітей та Шепетівським МБК презентували виставки – інстанції "Шепетівка, рідне місто моє", "5 хвилин про мистецтво", "Павутина часу" до святкування Дня міста. Джерело: [Шепетівська міська бібліотека №1 у facebook.

<https://www.facebook.com/groups/203513443390593/permalink/1111910945884167/>]

Хмельницька ОУНБ імені М. Островського. Творчий вечір «Музика в камені: архітектурні перлини Поділля, України та Європи». Джерело: [http://www.ounb.km.ua/news/2021/2021_10_08_2/2021_10_08_2.php